

PEDAGÓGIAI PROGRAM

„ÉLETHELYZETBEN FEJLŐDNI”

/OM azonosító: 034635/

2021

56/2021.

RÁKOSMENTI HÓFEHÉRKE ÓVODA
1173. BUDAPEST 525. TÉR 41.

TARTALOMJEGYZÉK

1. PEDAGÓGIAI ALAPELVEINK.....	5
2. HELYZETKÉP	5
3. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP.....	8
4. A RÁKOSMENTI HÓFEHÉRKE ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	10
4.1. KÖZVETLEN (BELSŐ) PARTNEREK KAPCSOLATRENDSZERE	11
4.2. KÖZVETLEN (KÜLSŐ) PARTNEREK KAPCSOLATRENDSZERE	12
5. AZ ÉLETHELYZETBEN FEJLÖDNI PEDAGÓGIAI PROGRAM KONCEPCIÓJA.....	13
5.1. AZ ÉLETHELYZET FOGALMÁNAK PEDAGÓGIAI ÉRTELMEZÉSE	13
5.2. VÁLASZTOTT NEVELÉSFILÓZÓFIAI KONCEPCIÓ.....	13
6. AZ "ÉLETHELYZETBEN FEJLÖDNI" PEDAGÓGIAI PROGRAM SZERKEZETE	14
6.1. ERKÖLCSI NEVELÉS.....	15
6.1.1. A SZOKÁSOK ALAKÍTÁSA	15
6.1.2. ÉLETVEZETÉSI MODELLEK NYÚJTÁSA	15
6.1.3. A MEGGYŐZŐDÉS-FORMÁLÁS.....	16
6.2. ÉRZELMI NEVELÉS, ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS	16
6.2.1. FELADATAINK AZ ÓVODÁBA LÉPÉS ELŐKÉSZÍTÉSEKOR	16
6.2.2. FELADATAINK AZ ÓVODÁBA LÉPÉSKOR	16
6.2.3. FELADATAINK AZ ÓVODAI ÉLET SORÁN.....	17
6.2.4. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	18
6.3. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA.....	18
6.3.1. FELADATAINK AZ ANYANYELVI FEJLESZTÉS TERÜLETÉN	19
6.3.2. FELADATAINK A KOGNITÍV KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSÉBEN	20
6.3.4. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	21
6.4. ESZTÉTIKAI NEVELÉS	21
6.4.1. ESZTÉTIKAI NEVELÉSÜNK FELADATAI	22
6.4.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	22
6.5. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS	23
6.5.1. FELADATAINK AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉSBEN.....	23
6.5.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	25
6.5.3. A GYERMEK EGÉSZSÉGÉNEK VÉDELME, AZ EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS SZOKÁSAINAK ALAKÍTÁSA, BALESETVÉDELME	25
6.5.4. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	25
6.6. A MÁSSÁG ELFOGADÁSÁRA VALÓ NEVELÉS.....	26
7. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI	27

7.1. A JÁTÉK.....	27
7.1.1. MEGVALÓSULÁSÁVAL KAPCSOLATOS FELADATAINK.....	28
7.1.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	29
7.2. VERSELÉS, MESÉLÉS	30
7.2.1. A VERSELÉS, MESÉLÉS TEVÉKENYSÉG TERÉN MEGVALÓSÍTANDÓ FELADATAINK.....	31
7.2.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	33
7.3. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC	33
7.3.1. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC FELADATAI.....	34
7.3.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	35
7.4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	36
7.4.1. FELADATAINK RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	37
7.4.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	38
7.5. MOZGÁS.....	38
7.5.1. A MOZGÁSFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS FELADATAINK.....	39
7.5.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	41
7.6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	42
7.6.1. TERMÉSZETI ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZET MEGISMERÉSE.....	42
7. 6. 2. HAGYOMÁNYOK, ÜNNEPEK, NÉPSZOKÁSOK, JELES NAPOK	44
7. 6. 3. AZ AJÁNDÉKKÉSZÍTÉS RENDSZERE ÓVODÁNKBAN	46
7.6.4. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	46
7.7. MATEMATIKAI TARTALMÚ TAPASZTALATOK, ISMERETEK SZERZÉSE.....	47
7.7.1. FELADATAINK MATEMATIKAI TARTALMÚ ISMERETSZERZÉS TERÜLETÉN .	47
7.7.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	48
7.8. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK.....	49
7.8.1. FELADATAINK A MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK TERÜLETÉN.....	49
7.8.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	50
7.9. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	50
7.9.1. FELADATAINK A TANULÁS TERÜLETÉN	51
7.9.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE	51
8. AZ 1993. ÉVI LXXIX. T. 47.§ - NAK RENDELKEZŐ RÉSZEI ÉS AZ EBBŐL ADÓDÓ FELADATAINK, VALAMINT A 137/1996.(VIII.28.) KORMÁNYRENDELETET MÓDOSÍTÓ 51/2004.(III.23.) KORMÁNYRENDELET	52
9. A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI, TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI	54

10. A PEDAGÓGIAI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES A NEVELŐ MUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE.	56
11. GYERMEKI KÉPESSÉG ÉS FEJLETTSÉG MÉRÉSÉNEK FORMÁJA	58
12. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSI ÉS FEJLESZTÉSI TARTALMA, ELVEI ÉS AZ EZZEL KAPCSOLATOS FELADATOK.....	59
13. AZ ÉLETHELYZETBEN FEJLŐDNI PEDAGÓGIAI PROGRAM MŰKÖDÉSI RENDJE	62
13.1. NAPIRENDÜNK	63
13.2. HETI RENDÜNK	64
14. PEDAGÓGIAI ADATKEZELÉS	65
15. A PEDAGÓGIAI PROGRAM, MÉRÉSI, ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE	67
16. ESZKÖZ ÉS FELSZERELÉSI JEGYZÉK, VALAMINT A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TESTI FOGYATÉKOS GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSÉHEZ SZÜKSÉGES FELTÉTELEK	69
17. FELHASZNÁLT IRODALOM	77

1. PEDAGÓGIAI ALAPELVEINK

Az alapprogram a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire alapozva a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve határozza meg a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

A gyermeket –mint fejlődő személyiséget- szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Programunk kiemelt koncepciója, hogy gyermekeink harmonikus személyiségfejlődését, egyéni képességeik kibontakoztatását, színvonalas spontán és szervezett ÉLETHELYZETEK kihasználásával és megteremtésével, innovatív pedagógiai törekvésekkel, egyenlő esélyek biztosításával tegyük hatékonyá.

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, szükség esetén törekednünk kell a családi nevelés hiányosságainak kiegészítéseként a hátrányok csökkentésére.

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének biztosítása.

Óvodánk nevelés-, cselekvés- és gyermekközpontú.

Nevelési koncepciónk Bábosik István neveléstani rendszerét tükrözi.

1999.IX.1.-től a jelen programmal történő gyakorlati munka igazolta a bevételek vizsgálata által, hogy az ÉLETHELYZETBEN FEJLŐDNI pedagógiai program jól szolgálja a mindennapi nevelőmunkát és az alapkészségek megalapozását a gyermekek egyéni sajátosságait figyelembe véve.

2008 szeptemberétől óvodánk ellátja a sajátos nevelési igényű testi fogyatékos gyermekek integrált nevelését

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai ellátása a fenntartó által engedélyezett alapító okirat szerint történik.

2. HELYZETKÉP

Óvodánk Budapest egyik peremkerületének szélén, Rákoskeresztúr Akadémia-Újtelep és a X. kerület határán található.

A településszerkezet előregedésének lassú folyamatát felváltotta a nagymértékű lakossági fluktuáció. Ennek magyarázata, hogy a már meglévő körzet mellé újonnan épült lakóparkkal, illetve társasházakkal bővült az ellátandó körzet, valamint az agglomerációból ingázó kistelepülésekről is van igény a XVII. kerületi óvodai férőhelyekre.

Ennek a változásnak, valamint óvodánk magas színvonalú szakmai munkájának köszönhetően intézményünkben túljelentkezés figyelhető meg, melynek részeként nagyarányú körzeten kívül érkezők száma.

Az intézmény területe 378 m², mely funkcionálisan öt csoport működését és kiszolgálását teszi lehetővé. Csoportszobáink berendezése a gyermeki személyiség tiszteletére kialakított, kuckósított: a sokrétű, nyugodt játéktevékenység és tapasztalati tanulás feltételeinek megteremtése céljából.

Udvarunk 1600 m², ami a lakótelep központjában kialakított park elkerített része. Felszereltségének javítása és bővítése további feladatunk.

A 2017-ben elvégzett társadalmi háttérvizsgálat az alábbiakat tükrözi az óvodahasználó családok körében:

Iskolázottság			Foglalkoztatottság				Lakáskörülmények		Családszerkezet	
Egyetem, főiskola	Érettségi, szakmunkás	8 általános	Bérből, fizetésből	Vállalkozó	Munkanélküli	Egyéb: gyás	Saját lakás	Albérlet	Teljes család	Egy szülő család
45%	40%	10%	50%	40%	5%	5%	100%	0%	90%	10%

A lakáskörülmények alakulásánál egy nagy populációt érintő forma jelent meg és van elterjedőben: a lakóparkokban, illetve társasházakban található lakások. Az albérlet viszont nem jellemző, csak átmenetileg figyelhető meg.

A családszerkezet változása eltér az országos adatoktól: míg mindenhol a válások/ ezzel együtt az egyszülős családok/ számának drasztikus növekedése figyelhető meg, ezzel szemben nálunk a gyermekek 97%-a teljes családban nevelkedik.

A vizsgálatokból és tapasztalatainkból arra következtettünk, hogy:

- A szülők nagy része minimális időt tud tölteni gyermekével munkahelyi elfoglaltsága miatt;
- Az otthoni együttlét a napi szükségletek kielégítésén kívül csaknem a tv nézésre és a számítógéppel történő "játékokra" korlátozódik.

Az együttes tevékenység nem biztosítja igazán:

- a mozgásos aktivitást,
- a cselekvést, manipulációt,
- a felfedezéseken alapuló tapasztalatszerzést.

A helyzetkép sajátosságai és következtetései megegyeznek az előző vizsgálat következtetéseivel és az abból következő célok és feladatok megjelölésével.

Eddigi pedagógiai törekvéseink, a programunk bevalás vizsgálataiból eredő tapasztalataink megerősítettek, abban hogy az

„ÉLETHELYZETBEN FEJLŐDNI”

pedagógiai programmal hatékonyan lehet követni a társadalomban végbemenő változások gyermekekre mért hatásrendszerét, s mindez az eredményességet támasztja alá.

3. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

Gyermekképünket - óvodaképünket Dorothy Law Holtz: Egy élet a kezében - című versének részlete fejezi ki:

*"Ha a gyerekek toleráns légkörben élnek, megtanulnak türelmesek lenni.
Ha a gyerekek bátorítva élnek, megtanulnak bizalommal élni.
Ha a gyerekek megdicsérve élnek, megtanulják megbecsülve érezni magukat.
Ha a gyerekek méltóságban élnek, megtanulják az igazságot.
Ha a gyerekek biztonságban érzik magukat, megtanulnak hinni.
Ha a gyerekek hitelesen élnek, megtanulják, mit jelent szeretni.
Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek, megtanulják megkeresni a szeretetet a világon."*

Választott mottóinkból következő nevelési elveink és céljaink:

- Gyermekeinkkel való kapcsolatunkban alapvető minden gyermek elfogadása, a türelem, a tolerancia érvényesítése. Ezeket a tulajdonságokat gyermekeink személyiségében élethelyzetekben történő viselkedési modellek nyújtásával kívánjuk formálni.
- Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével biztosítjuk a gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Bátorítjuk gyermekeinket új tevékenységek kipróbálására, kreativitásra. Megismerő, kísérletező tevékenységükben benne rejlik a tévedés lehetősége, a hibákat azonban nem szankcionálással, hanem segítségnyújtással, folyamatos gyakorlással, sikerélményhez juttatással próbáljuk javítani. Ezáltal fejlődik gyermekeink kudarcűrő képessége, önmaguk és mások iránti bizalma.
- Gyermekeink megbecsülését, önbecsülését a gyermeki tevékenységek, alkotások dicséretével, a gyermekközösség általi elfogadtatásával kívánjuk elérni.
- A sajátos nevelési igényű testi fogyatékos gyermekek integrált nevelése által a másság elfogadására különös figyelmet fordítunk.
- Méltóságuk tiszteletben tartásán az alapvető emberi szabadság és a gyermeki jogok biztosítását értjük. Szem előtt tartjuk, hogy a gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre.
- A jogokra és kötelességekre épülő óvodai szokásrendszer biztosítja a gyermek igazság-érzetének, rendszeretetének kialakulását.
- Gondoskodunk a gyermeki szükségletek kielégítéséről; érzelmi biztonságot nyújtó, derűs szeretetteljes légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról; sokszínű tevékenységekről, különös tekintettel a szabad játékra; az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmak közvetítéséről, a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek ellátásáról, a hátrányok csökkentéséről, emberi értékek közvetítéséről. Ehhez olyan nevelői attitűdöt biztosítunk, mely vidámságot, melegséget, elfogadást, bizalmat sugároz.
- Egyéni tulajdonságaik fejlődése meghatározza a gyermekek szociális fejlődését, és megalapozza közösségi, társadalmi lénygyé válásukat.

- Nevelőmunkánk közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.
- Nevelésünket jellemzi az inkluzív, befogadó, segítő pedagógusi attitűd, mely által a gyermeki személyiség kibontakoztatása során biztosítjuk minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek, mindezt előítéletektől mentesen.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseinket a gyermek személyiségéhez igazítjuk.
- A nemzetiséghez tartozó gyerekeknek és a migráns gyerekeknek biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az integráció lehetőségét.

Nevelési rendszerünk alakításában, az Alapprogramban megfogalmazott irányelveket tartjuk szem előtt.

Feladatunk a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Óvodánk az ÉLETHELYZETBEN FEJLŐDNI helyi pedagógiai program megvalósulásának színtere. Feladata pedagógiai tevékenységrendszere révén az óvodába járó gyermek személyiségének kibontakoztatásához szükséges nevelési közeg, ill. a gyermeki fejlődést legmegfelelőbben szolgáló személyi és tárgyi környezet biztosítása.

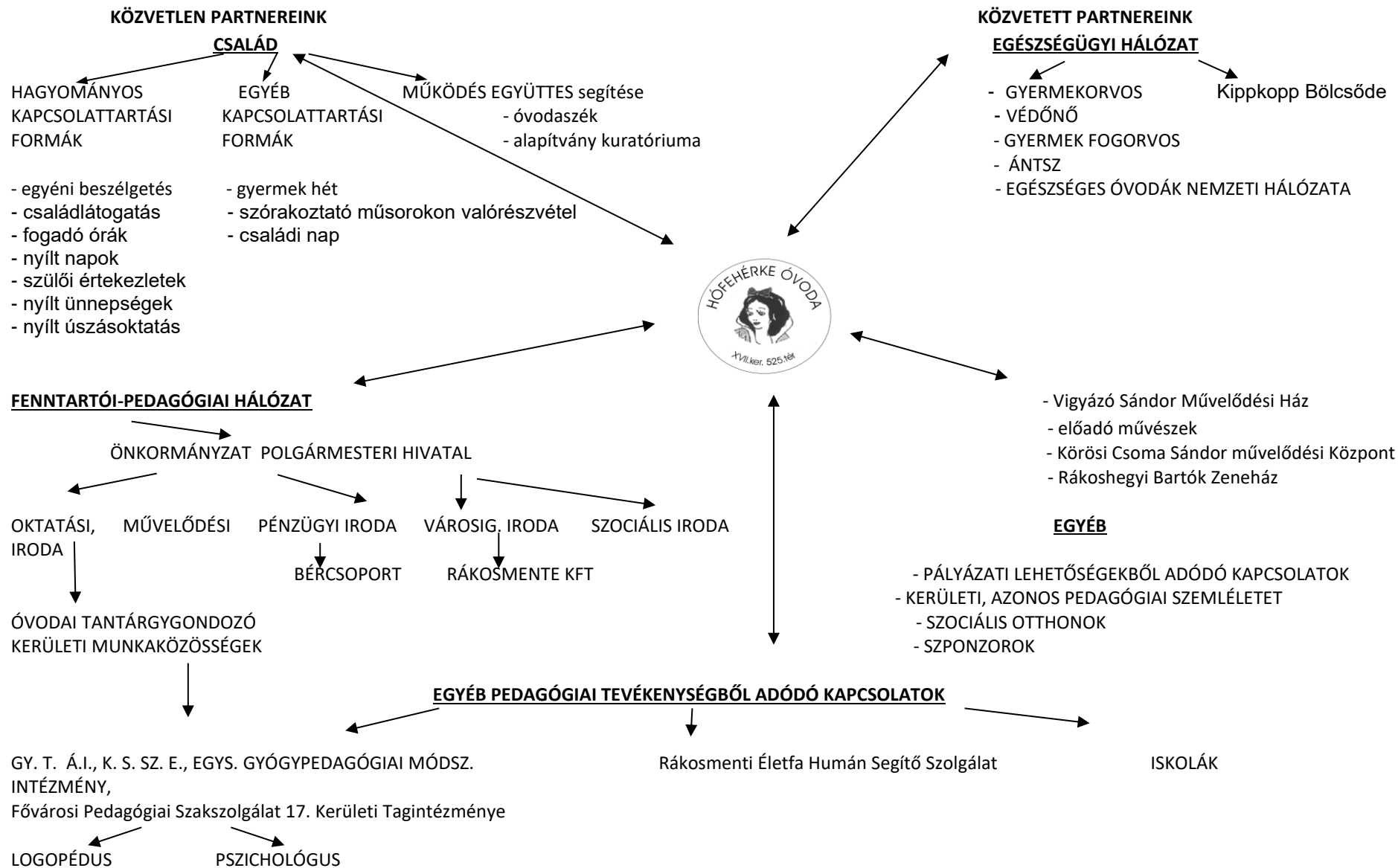
Óvodánk fogyatékos gyermekeket is fogad integrált nevelés keretében. A fogyatékos gyermekek felvételéről pedagógiai - orvosi - pszichológiai komplex vizsgálati diagnózis és javaslat alapján döntünk.

Óvodapedagógusaink megismerik, majd a nevelő-oktató munka során alkalmazzák a 8/2013.(I.30.) EMMI- rendelet alapján meghatározott kompetenciákat és azok óvodai vonatkozású indikátorait.

Helyi sajátosságnak tartjuk:

- Nyitottságunkat, mely betekintést enged mind a napi életünkbe, mind pedagógiai folyamatainkba.
- Sajátos kapcsolatrendszerünket, mely egyrészt tartalmazza a gyermekek érdekében kialakított kapcsolatokat, másrészt a szakmai tovább fejlődés lehetőségeit.

4. A RÁKOSMENTI HÓFEHÉRKE ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

4.1. KÖZVETLEN (BELSŐ) PARTNEREK KAPCSOLATRENDSZERE

PARTNER MEGNEVEZÉSE	EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁJA	KAPCSOLATTARTÁS GYAKORISÁGA
ÓVODAVEZETŐ/ NEVELŐTESTÜLET	- tanévnyitó, tanévzáró értekezlet	- tanév elején - tanév végén
	- nevelői értekezlet (nevelés nélküli munkanap)	- éves intézményi tervben rögzítve
	- munkatársi értekezlet, óvodapedagógusokkal	- heti rendszerességgel
	- szakmai munkát értékelő megbeszélés a közalkalmazotti tanács tagjaival	- évi egy alkalom
	- felnőtt karácsony	- évi egy alkalom
ÓVODAVEZETŐ/ VEZETŐSÉGI TAGOK	- megbeszélés	- szükség szerint
ÓVODAVEZETŐ/ KURATÓRIUMI TAGOK	- tájékoztatás, egyeztetés	- alkalmasszerűen
ÓVODAVEZETŐ/ TECHNIKAI ALKALMAZOTTAK	- megbeszélések	- szükség szerint
	- felnőtt karácsony	- évi egy alkalom
ÓVODAPEDAGÓGUSOK/ CSOPORTOS DAJKÁK	- csoport működését érintő feladatok megbeszélése	- minden tanév augusztus vége
	- az együttműködés gyakorlatának megbeszélése	- év végi értekezletek
ÓVODAPEDAGÓGUSOK/ GYERMEKVÉDELMI FELELŐS	- információ átadás, intézkedések, szükséges családlátogatások, esetmegbeszélések, segélyezések	- folyamatos

4.2. KÖZVETLEN (KÜLSŐ) PARTNEREK KAPCSOLATRENDSZERE

PARTNER MEGNEVEZÉSE	EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁJA	KAPCSOLATTARTÁS GYAKORISÁGA
GYERMEK	Napi óvodai élet, egyéni és csoport helyzet	- naponta
CSALÁD	- családlátogatások	- minden új gyermek esetében
	- szülői értekezletek	- munkaterv alapján
	- fogadóórák	- munkaterv alapján
	- nyíltnapok	- munkaterv alapján
	- napi kapcsolat	- szükség szerint
	- ünnepek, programok	- munkaterv alapján
	- óvodaszéki megbeszélések	- alkalmyszerű
FENNTARTÓI HÁLÓZAT	- jelentések, vélemények, elvárások, együttműködés	- szükség szerint, a munka menetének megfelelően
PEDAGÓGIAI HÁLÓZAT	- továbbképzések, bemutatók	- alkalmyszerűen
GY.T.Á.I., K. S. SZ. E., EGYSEGES GYÓGYPED. MÓDSZ. INTÉZMÉNY, FŐVÁROSI PEDAGÓGIAI SZAKSZOLGÁLAT 17. KERÜLETI TAGINTÉZMÉNYE: logopédus, pszichológus	- tapasztalatscseré, megbeszélés - esetmegbeszélés - a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése a fejlesztőpedagógus által	- folyamatos - munkaterv alapján
TANUSZODÁK: - FERIHEGYI ÚTI TANUSZODA - ÚJLAK USZODA - ÚJHEGYI USZODA		-folyamatos -alkalmyszerűen
ISKOLÁK	- nyílt óralátogatás	- alkalmyszerűen
BÖLCSŐDÉK: - KIPPKOPP BÖLCSŐDE - CSIBE BÖLCSŐDE	- óvodánkat bemutató szülői értekezlet	- évi egy alkalom
RÁKOSMENTI ÉLETFÁ HUMÁN SEGÍTŐ SZOLGÁLAT	- előadások, koordináció	- alkalmyszerűen

4.3. KÖZVETETT PARTNEREK KAPCSOLATRENDSZERE

PARTNER MEGNEVEZÉSE	EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁJA	KAPCSOLATTARTÁS GYAKORISÁGA
EGÉSZSÉGÜGYI HÁLÓZAT	- szűrések, - kötelező szakorvosi feladatok ellátása	- a hálózat ütemezése alapján
MAGYAR TEHETSÉGSEGÍTŐ SZERVEZETEK SZÖVETSÉGE	- szakmai előadások	-alkalmyszerűen
KÖZMŰVELŐDÉSI HÁLÓZAT	- programszervezés	- alkalmyszerűen
IDŐSEK OTTHONA	- gyermekműsorok szervezése	- alkalmyszerűen

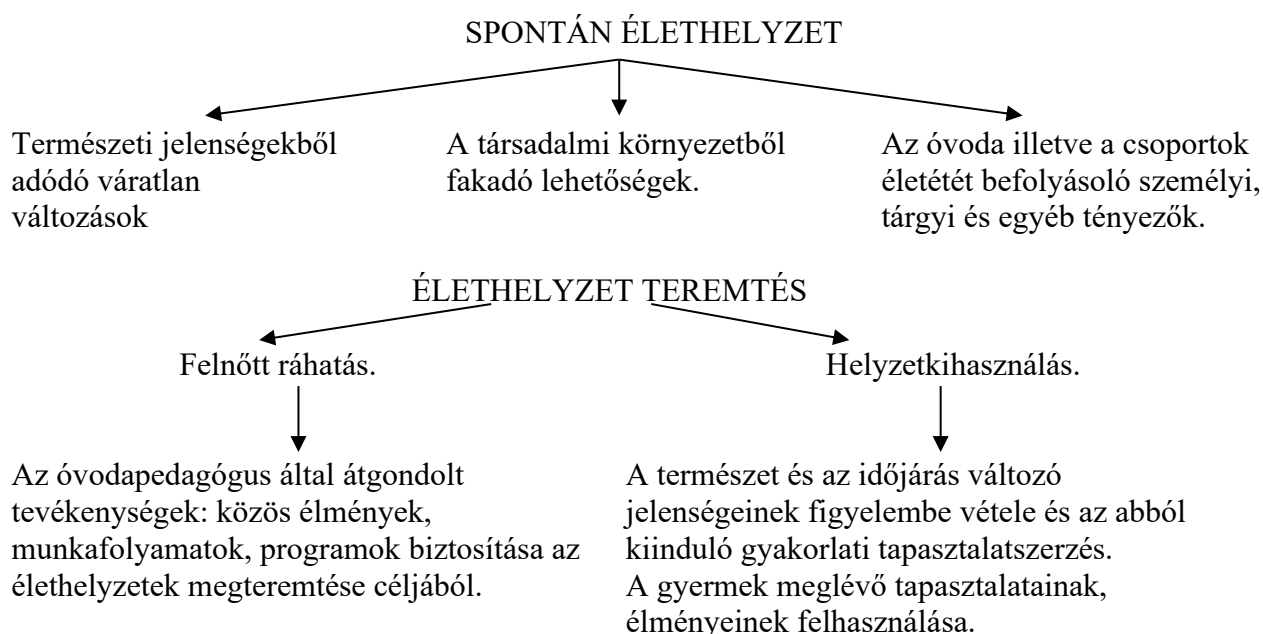
*A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.

5. AZ ÉLETHELYZETBEN FEJLŐDNI PEDAGÓGIAI PROGRAM KONCEPCIÓJA

Nevelési koncepciókat alábbi összetevőből építettük fel (majd a beválási tapasztalatok 1 új komponens létrejöttét eredményezték):

- a helyzetelemzésből fakadó tapasztalatokból,
- az alapprogramból,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveiből,
- a választott nevelésfilozófiai koncepcióból.
- a társadalomban végbemenő változások gyermekekre mért hatásrendszerének figyelembevételéből 1999-től kezdve a gyakorlati tapasztalatok, trendelemzések alapján.

5.1. AZ ÉLETHELYZET FOGALMÁNAK PEDAGÓGIAI ÉRTELMEZÉSE

5. 2. VÁLASZTOTT NEVELÉSFILOZÓFIAI KONCEPCIÓ

Áttanulmányozva a napjainkig ható alapvető nevelésértelmezéseket, azoknak Bábosik István által ajánlott szintézisét fogadjuk el. Értelmezése szerint:

A nevelés értékközvetítő, értékteremtő tevékenység. A pedagógiai tevékenység által kialakított konstruktív életvezetés az egyik legfontosabb emberi érték. Konstruktív életvezetésen olyan életvitelt értünk, amely szociálisan értékes és egyénileg is eredményes.

A nevelés folyamatában együtt zajlik az autonóm szabályozású, társadalmilag értékes (konstruktív) magatartás- és tevékenységformák kialakítása, azaz a magatartás- és tevékenységformálás és az autonóm szabályozást ellátó személyiségbeli feltételrendszer megteremtése, azaz a személyiségfejlesztés.

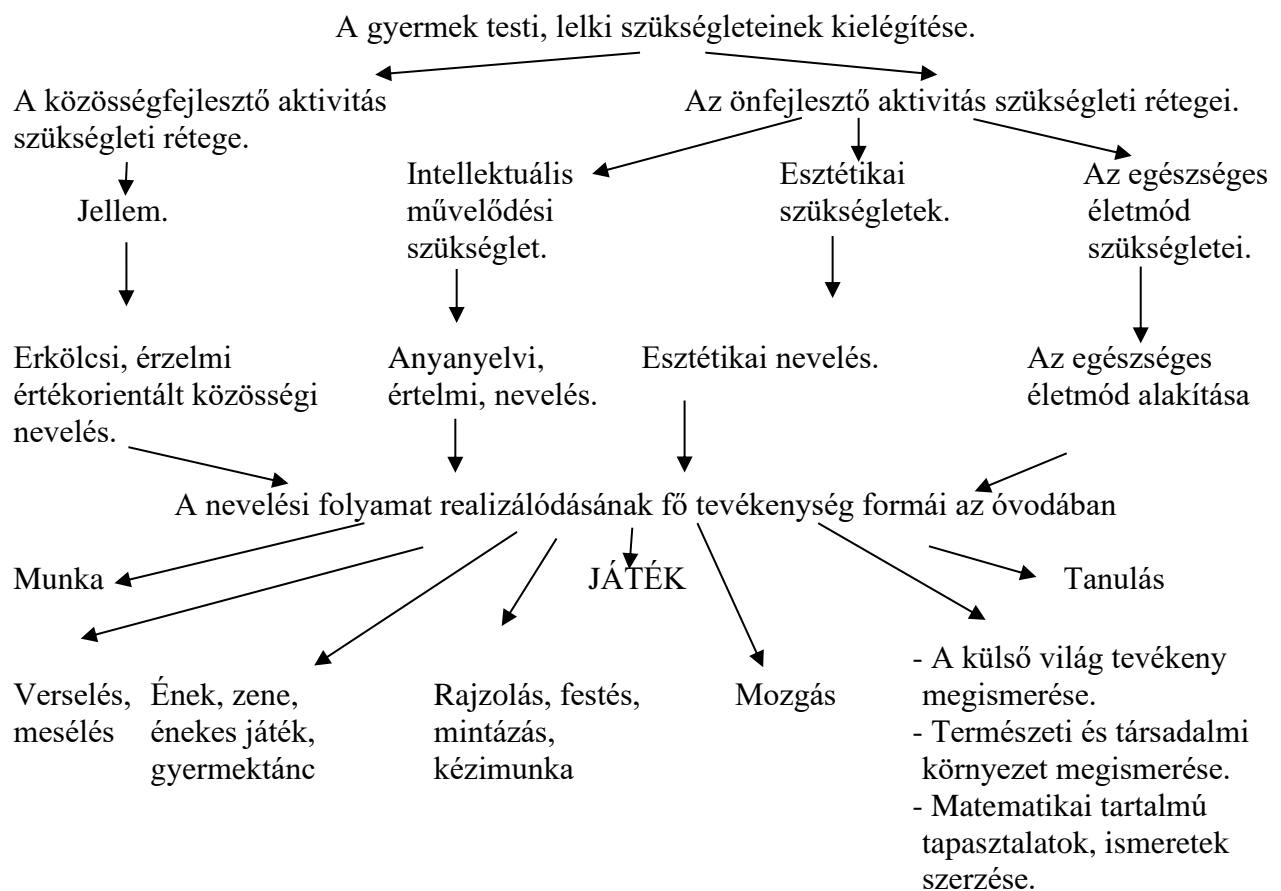
A fejlesztendő személyiségkomponensek:

- Az ösztönző – motivációs sajátosságcsoporthoz, melynek összetevői:
 - a szokások,
 - a modellek, példaképek,
 - a meggyőződések.

Az ösztönző – motivációs sajátosságcsoporthoz két szükségleti rétegből épül fel:

- ✓ A közösségfejlesztő aktivitás szükségleti rétege. Ez a réteg tekinthető azonosnak a jellemmel, vagyis az etikai minőséggel bíró magatartás- és tevékenységformák determinánsával.
- ✓ Az önfejlesztő aktivitás szükségleti rétege, mely a következő szükségleteket foglalja magába:
 - az intellektuális – művelődési szükségleteket,
 - az esztétikai szükségleteket,
 - az egészséges életmód szükségleteit.
- A szervező – végrehajtó sajátosságcsoporthoz, melynek összetevői:
 - ✓ az ismeretek,
 - ✓ a készségek,
 - ✓ a képességek.

6. AZ "ÉLETHELYZETBEN FEJLŐDNI" PEDAGÓGIAI PROGRAM SZERKEZETE

DIFFERENCIÁLT PEDAGÓGIAI CÉL- ÉS FELADATRENDSZERÜNK

- Az elsődleges nevelési cél tartománya a közösségfejlesztő aktivitás szükségleti rétegei (jellem). Kielégítése, fejlesztése az erkölcsi nevelés feladata.
- A másodlagos nevelési cél tartománya az önfejlesztő aktivitás szükségleti rétegei, melyek kielégítése, fejlesztése a következő nevelési területek feladata:

Intellektuális művelődési szükségletek.	—————▶	Anyanyelvi, értelmi nevelés.
Esztétikai szükségletek.	—————▶	Esztétikai nevelés.
Az egészséges életmód szükségletei.	—————▶	Az egészséges életmód alakítása.

- Oktatási, képzési cél tartománya a szervező - végrehajtó sajátosság csoport formálása.

6.1. ERKÖLCSI NEVELÉS

Választott pedagógiai koncepciónk szellemében az erkölcsi nevelést azonosnak tekintjük a jellemformálással. Az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve nem beszélhetünk kialakult jellemről. Ezért az óvoda feladatának elsősorban a veleszületett szükségleti diszpozíciókra alapozott és a pedagógiai környezeti hatásrendszerre épülő magatartási programok kialakítását tekintjük. A jellem a személyiség magatartást meghatározó belső feltételrendszerének legmagasabb rendű eleme, mely három, pedagógiailag alakítható összetevőből építkezik:

- a szokásokból,
- a modellekből, példaképekből,
- a meggyőződésekben.

6.1.1. A SZOKÁSOK ALAKÍTÁSA

A gyermekek széleskörű, jól motivált, sokoldalú és folyamatos tevékenykedtetése a fejlesztés elengedhetetlen feltétele, mely biztosítja a megfelelő alkalmat a megfigyelésre, begyakorlásra, így a társadalmilag kívánatos magatartásformák önmagukban való megerősítésére.

6.1.2. ÉLETVEZETÉSI MODELLEK NYÚJTÁSA

Mint modellközvetítő személy, folyamatosan bemutatjuk a követendő morális és önfejlesztő magatartás - és tevékenységformákat. A megfelelő magatartási, döntési, életvezetési minták közvetítésének hatékonyságát az alábbi tényezők befolyásolják:

- a gyermekkel való együttes tevékenység,
- a gyermekkel kialakított érzelmi kapcsolat,
- tevékenységünk felkeltse a gyermek figyelmét, élményforrás jelleggel, szuggesztív hatással bírjon,
- rendelkezünk személyes többlettel a gyermek környezetéhez viszonyítva

6.1.3. A MEGGYŐZŐDÉS-FORMÁLÁS

Hatékonyágunk egyik feltétele a bizonyíték és a bizonyítás. Érveinket igyekszünk olyan tényekkel, eseményekkel alátámasztani, amelyeket a gyermek átélt, vagy megtapasztalt. A képi, tárgyi bizonyítékokat, valamint a sajtó, vagy az irodalom tényleírásait is alkalmazzuk érveink alátámasztására. Hatékonyágunk másik feltétele a reális valóságkép felvázolása, amely folyamatosan erősödő meggyőződést eredményez, mivel a valóság tényei alátámasztják állításainkat, érveinket. Az általunk is irányadónak tartott "alaprogram" az életkori sajátosságokra hivatkozva az erkölcsi nevelést az érzelmi nevelés és a szocializáció feladatkörébe sorolja.

6.2. ÉRZELMI NEVELÉS, ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége, ennek érdekében a gyermekeket biztonságos, állandó értékrendű, otthonos, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkörrel vesszük körül. Az óvodába lépés, a megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új életforma, az új emberi kapcsolatok gyakran megriasztják őket, éppen ezért tartjuk nagyon fontosnak, hogy már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék a gyermeket. Ennek érdekében törekszünk arra, hogy az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek kapcsolatokat pozitív attitűd jellemezze.

6.2.1. FELADATAINK AZ ÓVODÁBA LÉPÉS ELŐKÉSZÍTÉSEKOR

Már ebben az időszakban fontos a családdal való szoros együttműködés:

- Óvodánkban bevált szokás a leendő kiscsoportosok meglátogatása:
 - gyermekekkel való első kapcsolatteremtés, valamint a szülői elbeszélés és a kitöltött anamnézis lap alapján elkezdjük megismerni a gyermekeket, felmérjük szociális körülményeiket, helyzetüket
 - a pozitív óvodai ráhangolódás érdekében apró ajándékkal kedveskedünk a gyerekeknek
 - átadjuk az óvodáról készült képeslapot, amit a család elküldhet a nagymamának: „Idejárom óvodába!”
- Az óvodakezdést segítő mesesorozat
- Bármikor lehetőség van belátogatni az óvodába

6.2.2. FELADATAINK AZ ÓVODÁBA LÉPÉSKOR

- Minden évkezdéskor ajándékkal kedveskedünk gyermekeinknek.
- Lehetőséget adunk a beszoktatás bármely formájára.
- A beszoktatás során a köztünk és a gyermekek között kialakuló szoros testi- érzelmi kapcsolat nem "csak" érzelmi biztonságot ébreszt, hanem az együttműködéshez szükséges ismereteket is eközben szerzi meg a gyermek.

6.2.3. FELADATAINK AZ ÓVODAI ÉLET SORÁN

- Fontosnak tartjuk az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs légkör megteremtését, annak elérését, hogy a gyermekek szívesen, örömmel jöjjenek az óvodába, várják a tevékenységeket. Ezt a következőképpen kívánjuk elérni:
 - pozitív óvónői példaadással
 - személyes egyéni odafigyeléssel a gyerekre
 - a szeretet testi kontaktussal (ölbe vétel, simogatás stb.) való kifejezéssel
 - élményszerű közös tevékenységek, játékok megszervezésével
 - ünnepek születésnapok várakozás teli élménnyé tételével
 - szokások, napirendek következetes, de nem merev betartásával
 - csoportszoba dekorációjával - színeivel, illataival, hangulatával
- Minden óvodapedagógus kezdetben saját ízlése szerint, majd a gyermekek igényei, ötletei figyelembevételével alakíthatja ki a csoportszobáját. A játszó és foglalkoztatási terek kialakítása a gyermekek szocializációs szintjének figyelembevételével (kuckósítás) történik.
- Az óvodapedagógus, és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű, de fokozatosan erősödik a kortársi modell is, ezért kezdettől fogva kiemeljük, követendő példaként állítjuk a kortársak pozitív megnyilvánulásait.
- Tudatos irányításunkkal a kezdetben csak önmagára figyelő gyermek fokozatosan válik alkalmassá arra, hogy másokkal is képes legyen törődni (az „én” tudat mellett megjelenik a „mi” tudat)
- Igyekszünk a gyermekek erkölcsi tulajdonságait (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség...) és akaratát (önérvényesítő és önkifejező törekvés, önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat...) fejleszteni, szokás- és normarendszerét megalapozni.
- A gyermekek szükségleteit a változatos játék - és egyéb önmegvalósítási lehetőségekkel elégítjük ki, biztosítva a szükségletek kielégüléséhez kapcsolódó természetes társas szükségleteket és pozitív érzelmeket.
- A közös élmények nemcsak a játék során, hanem a séták, kirándulások, ünnepek (pl. születésnapok megünneplése, kulturális programok) alkalmával is segítik a szocializáció folyamatát. Alkalmat adnak a társas viselkedésformák megszilárdítására:
 - egymásnak segítséget nyújtani,
 - lemondani valamiről,
 - kívánsága beteljesülését késleltetni
 - udvariassági szokások betartatni
- A pozitív érzelmi hatások mellett negatív érzelmi hatások is érik a gyermeket. A konfliktusok, kudarcok megoldásában jelentős szerepet vállalunk, de törekszünk arra, hogy önmaguk is képesek legyenek megoldani azokat.
- Tolerálnunk kell a másságot, a különbözőséget és gyermekeinket is ennek elfogadására, tiszteletére neveljük, különös tekintetben a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelését érintően.
- Biztosítjuk a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi értelmi, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt valamint a kiemelkedő képességű, sajátos törődést igénylő gyermekek nevelését, szükség esetén megfelelő szakemberek közreműködésével.

- A gyermekek nyitottságára építve elősegítjük, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre, tisztelje és becsülje azt, ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldről és családjához való kötődés alapja, amely a szülőföldről való kötődés alapja.

6.2.4. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- Hat-hét éves korukra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet, képesek az iskolai élet és a tanító elfogadására
- belépnek a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érnek.
- A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
- kapcsolatteremtő és együttműködő képességük fokozatosan kialakul felnőtt és gyerektársaikkal.
- Egyre több szabályhoz tudnak alkalmazkodni, késleltetni tudják szükségleteiket
- Kialakulóban van feladattudatuk, feladattartásuk, feladatmegértésük
- Erőteljesen fejlődik kitartásuk, munkatempójuk, önállóságuk, önfegyelmük
- Mindennapi életükben egyre gyakrabban megjelennek az alábbi fokozatosan fejlődő jellemvonások (segítőkészség, tolerancia, udvariasság, felelősségtudat, bocsánatkérés, önzetlenség, stb.)

6.3. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az értelmi nevelés területén hangsúlyt fektetünk a gyermekek cselekvő módon történő ismeretszerzésére. Érdeklődésüket aktív részvétellel, gyakorlással társíthatják változatos helyszíneken, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben. A gyermekek értelmi és testi fejlesztése munkánkban harmonikusan összefonódik, arra is odafigyelünk, hogy a vizuális és motoros funkciókat párhuzamosan fejlesztjük az értelemmel. Gyermekeink érdeklődését, kíváncsiságát felébresztve, meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve változatos tevékenységeket biztosítunk, amelyen keresztül további élményeket szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Sokoldalú, széles skálájú tapasztalatszerzési lehetőségeket adunk és a megszerzett tapasztalatokat segítünk rendszerezni.

Az értelmi nevelés céljai:

- Az intellektuális aktivitás megkedveltetése, a tanuláshoz való pozitív viszony alakítása.
- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció, különböző formáinak alakítása.
- A kognitív képességek fejlesztése.
- A kreativitás és képzelet fejlesztése.

Céljaink megvalósításához a következő tevékenységeket alkalmazzuk, és az alábbi szempontokat vesszük figyelembe:

- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.
- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció, különböző formáinak alakítása- beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelvnek a gyermekek életében, személyiségének, gondolkodásmódjának fejlődésében (ezen keresztül az óvodai nevelésben is) közvetít, lehetővé teszi és gazdagítja a társas kapcsolatokat, az anyanyelvi készségek csiszolódása, az anyanyelvi ismeretek bővülése egyre szélesedő lehetőségeket adnak információk megszerzéséhez, problémák megértéséhez.

6.3.1. FELADATAINK AZ ANYANYELVI FEJLESZTÉS TERÜLETÉN

- A kommunikáció élvezetessé tétele
 - Egymás meghallgatására ösztönzés
 - A gyermeki kérdések kiemelt szerepének érvényesülése.
 - Beszédszervek izomzatának és azok koordinációjának fejlesztése
 - Szókincsbővítés
 - A tiszta kiejtés, hanglejtés, hangsúlyérzék fejlesztése.
 - Artikuláció, tempó fejlesztése.
 - Választékos kifejezésmódra ösztönzés.
 - Helyes nyelvi kommunikációs minta közvetítése
 - Valós beszédhelyzetek teremtése
 - Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelése közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése.
 - A gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére kellő figyelem fordítása.
- A kognitív képességek fejlesztésében:

Ösztönző környezet biztosítása valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődésének elősegítése céljából.

A részképességek fejlesztését szolgáló tevékenységek gyakorlásánál arra törekszünk, hogy ezek hosszantartóak, folyamatosak, egymásra épülők, fokozatosan nehezedők és játékosak legyenek. Differenciáltan, egyéni képességeik szerint fejlődjenek gyermekeink. Figyelmet fordítunk a tehetséggondozásra és a felzárkóztatásra is.

A feladat végzése közben szükség szerint segítséget adunk a gyermeknek, figyelemmel kísérjük a tevékenységét, észrevesszük a megakadást, de meghagyjuk neki a hibázás, tévedés, próbálkozás, önkorigálás jogát.

Így erőfeszítés árán jut sikerekhez a gyermek, megtanul kitartóan dolgozni, a nehézségek nem meghátrálásra, hanem újra- és újrapróbálkozásra ösztönzik.

6.3.2. FELADATAINK A KOGNITÍV KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSÉBEN

- Az élethelyzetek teremtésével komplexen legyenek jelen az egyes területek, tevékenységek, így globálisan fejlődnek a kognitív funkciók is (pl. szövegszűret alkalmával irodalom, ének, külső világ megismerése együttesen jelen van; érzékel, észlel, figyel, később emlékezik, elképzel, azaz gondolkodása fejlődik).
- Az érzékelés, észlelés játékos gyakorlatokkal, mind több érzékszerv finomításával és tökéletesítésével történő fejlesztése. A felkínált vagy spontán élethelyzetekben érzékszerveik útján a külvilágról információk gyűjtése, az információk óvodapedagógus segítségével történő rendszerezése. A kialakult észlelési képességek összerendezett, konstruktív alkalmazása (pl. játékok: - Mi van a zsákban? - Illatséta...).
- A figyelem cselekvéssel és szemléltetéssel való fenntartása. Ezáltal képesek lesznek az életkoruknak megfelelő mértékű szándékos figyelemre, összpontosításra.
- Emlékezetük növelése és serkentése:
 - Élmeny dús tevékenységeket szervezünk.
 - Tapasztalataikat cselekvéssel idézzük fel.
 - Emlékeiket játékosan hívjuk elő (pl. közlekedés, irányok téma: térképkészítés és túraszervezés, "kincskeresés" a kiserdőben).
- A képzelet fejlesztése a következők szerint: Mindennapi mesélés, gyermekek által kitalált és róluk szóló történetek, drámajátékok, "mi lenne, ha" szituációk, szimbolikus eszközök (pl. palást, korona...) biztosítása. A meglévő ismereteknek a képzelet segítségével történő újra csoportosítása.
- Az egyszerű gondolkodási műveletek konstruktív alkalmazása az adott élethelyzetekben. A tevékenység közbeni és a tapasztalati úton szerzett ismeretek, az egyszerű összefüggések észrevétele az óvodapedagógus segítségével. Tevékenységeinken keresztül közvetlenül megtapasztalhatják az élet különböző hagyományos cselekedeteit, pl.:
 - pattogatott kukorica készítése,
 - kenyér- és kalácsütés,
 - burgonyából chips készítése,
 - zöldség- és gyümölcslevek készítése,
 - aszalt gyümölcs készítése.
 - Goffri- és szendvicskészítés ünnepeinkre
- Az életkoruknak, egyéni fejlettségüknek megfelelő, az élethelyzetekben kapott, vagy abból következő feladataik irányított, majd önálló megoldásának biztosítása.
- A gondolkodási műveletek konstruktív alkalmazása, értelmi képességeket fejlesztő játéktevékenységek biztosítása (pl. sakk, malom, szenzoros és egyéb szabályjátékok)

Az értelmi nevelés, megvalósulásának speciális gyermeki tevékenysége a külső világ tevékeny megismerése (részletes kifejtését lásd a gyermeki tevékenységeknél).

6.3.4. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A tanuláshoz szükséges képességeik folyamatosan fejlődnek:

- érzékelésük, észlelésük tovább differenciálódik:

- fejlett téri észlelés és téri tájékozódás
- vizuális és akusztikus differenciálási képesség
- téri mozgásfejlettség és kialakult testséma

- megjelenik a szándékos bevésés, felidézés és nő a megőrzés időtartama

- a szándékos figyelem megjelenésével fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, megosztása és átvitele

- kialakulóban van az elemi, fogalmi gondolkodásuk

- a tanuláshoz való pozitív viszony és a tudásvágy megjelenése

Az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlettségi mutatói:

- érthetően, folyamatosan kommunikálnak
- életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal beszélnek
- minden szófajt használnak beszédükben
- különböző mondatfajtaikat és mondatszerkezeteket alkotnak
- tisztán beszélnek
- végig tudják hallgatni és megértik mások beszédét
- logikailag követik és megértik a felnőttek és a társak kérdéseit, kéréseit, instrukcióit
- helyesen használják a névutókat, névmásokat, igekötőket és igemódokat

6.4. ESZTÉTIKAI NEVELÉS

Értelmezésünk szerint az esztétikai nevelés tartalmazza mind az esztétikai élmények befogadására való mind az esztétikum általi nevelést.

Esztétikai nevelésünk célja az esztétikai jelenségek felismeréséhez, értelmezéséhez és élvezéséhez szükséges készségek, és az esztétikum létrehozásához szükséges képességrendszer alakítása. A fejlesztést a mindennapi élet és a természet esztétikumának felfedezésére alapozzuk, erre építjük a művészetekkel való ismerkedést.

Esztétikai nevelésünk területei:

- A mindennapi élet esztétikumuma:
 - Csoportszobáink ünnepeinknek, jeles napjainknak, stb. megfelelően változnak, szépülnek a gyermekek segítségével.

- Berendezéseink nagy része natúr fenyő bútorokból áll, sok természetes anyag veszi körül a gyermekeket (nád, gyékény, rafia, vessző...)
- Az esztétikus környezet megővését gyermekeink is segítik (pl. tavaszi nagytakarítás, szemétszedés, stb.)
- A gyermek (és az óvodapedagógusok!) szűkebb és tágabb környezeti esztétikumára irányuló megnyilvánulásai.
- A természet esztétikuma:
 - A természet szépségének megfigyelése.
- Termékek gyűjtése, kiállítása, felhasználása a tevékenységek során.

A művészetekkel való ismerkedés:

- az óvodás korosztálynak való, vagy ehhez az életkorhoz adaptált komolyzenei és képzőművészeti alkotások megfigyelése, folyamatos jelenléte az óvodai élet mindennapjaiban lehetővé teszi, hogy a gyermekek számára természetessé váljon a művészi közeg is és igényeljék a művészetekkel való kapcsolatot későbbi életük során.
- Gyermeksínházi előadások rendszeres látogatása, kiállítások megtekintése
- A tapasztalatokból fakadó esztétikai élmények felhasználása a mese-vers, az ének- zene, a rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységeiben.

6.4.1. ESZTÉTIKAI NEVELÉSÜNK FELADATAI

- Az alkotó aktivitás igényének megalapozása, kreativitás fejlesztése
- A nyitott, toleráns, de véleményt alkotó befogadó szerep alakítása.
- Esztétikai jelenségek létrehozása a rajzolás-mintázás, ének-zene, mese-vers csoportszoba dekorálás tevékenységeiben.
- Saját személyükkel kapcsolatos igényesség megalapozása (testük, ruházatuk tisztántartása, rendezettsége, udvarias kommunikációs szokások területén)
- Mozgáskultúra fejlesztése, esztétikus mozgás igényének kialakítása.
- Környezetükkel kapcsolatos igényesség megalapozása:
- környezet tisztaságának megővése
 - csoportszoba berendezésének, játékoknak, dekoráció állapotának megővése
 - megrongálódott sérült játékok közös összegyűjtése, megjavítása
 - öltözőpolcok, ruhák, cipők rendben tartása
 - kis kert gondozása

6.4.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- nyitottá, toleránssá, véleményalkotó- és befogadóvá válnak az esztétikai élmények kapcsán;
- befogadóvá válnak a különböző művészeti területek hatásai iránt (komolyzene, népzene, népművészet, képzőművészet, előadó művészet stb.)
- kialakul bennük az igényesség saját környezetükkel, személyükkel kapcsolatban
- alkotó aktivitásukat igényesség jellemzi

6.5. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS

6.5.1. FELADATAINK AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉSBEN

- A gyermeke gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése, baleset-megelőzés
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása
- A megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve- speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Testápolás, tisztálkodás:

A testápolás, tisztálkodás alapvetően a higiéniai szokásrendszer kialakítását jelenti, azonban az életkori sajátosságokból adódóan a kezdeti időszakban az óvodapedagógus által ellátott gondozási feladatokat is tartalmazza.

A higiéniai szokások kialakítása koncentrikusan bővülő folyamat: minden tevékenység jelen van már kiscsoportban, s a felnőtt gondozó szerepének háttérbe szorulásával, a szokásrendszer megszilárdulásával nagycsoportra fokozatosan előtérbe kerül a gyermeki önállóság.

Óvodánkban a következő higiéniai szokásrendszer kialakítása a feladatunk:

- A gyermeki szemérem tiszteletben tartása érdekében WC-ink szeparáltak: egyéni felnőtt segítségadással, ráfigyeléssel, ellenőrzéssel megtanulhatják a kulturált WC használatot. (piszoár használat)
- Hideg - meleg vizes mosdóinkban a tisztálkodás és a fogápolás lehetőségei adóttak. (folyékony szappan használata)
- Szükség szerint zuhanyozásra is van lehetőség (pl. udvari sarazás, fürdés után).

Étkezés:

Étkezésen tágabban értelmezve - magán az étkezés folyamatán kívül - a hozzá kapcsolódó szokás- és tevékenységrendszer alakítását is értjük. Mivel a tevékenységeket folyamatként értelmezzük, ezért az étkezést - komplex tevékenységként értelmezzük - beleértjük az összetevők megvásárlását, beszerzését (piac, veteményeskert...), előkészítését, feldolgozását, elkészítését, elfogyasztását stb.

Az étkezési szokásrendszer kialakításával kapcsolatos feladataink:

- Folyamatos kapcsolattartás az élelmezési hálózattal az étel minősége érdekében.
- A vitaminszükséglet pótlása szülői segítséggel.
- A kulturált étkezési szokások kialakítása.
- Étél allergiás gyermekek étkeztetésének megszervezése.
- Egyéni ízlés rugalmas, lehetőség szerinti figyelembevétele
- Igény szerinti étkezési szükségletek kielégítése és folyadékpótlás biztosítása a csoportszobákban és az udvaron. (ivó kutak)

Öltözködés:

Már kiscsoportban igyekszünk tudatosítani az öltözködés és az időjárás milyensége közötti összefüggéseket. A tevékenységben a felnőtt gondozó szerepe domináns, mely a gyermek önállósodásával háttérbe szorul.

Az öltözködési szokásrendszer kialakításával kapcsolatos feladataink:

- A saját hő érzékelésüknek megfelelő ruházat megválasztása, felhúzása, levétele.
- A szülővel együttműködve a tevékenységekhez szükséges ruházat megválasztása, biztosítása (pl. festőpóló, tornaruha...).
- Az öltözőszekrény rendjének kialakítása, ruházatuk és személyes dolgaik rendben tartása.
- Az öltözködés tevékenységeinek önállósítása (pl. gombolás, cipőfűző-kötés...).

Pihenés:

Óvodánk sajátossága, hogy a pihenés nem jelent kötelező alvást: a gyermekek alvásigényéből és a szülők kéréséből kiindulva alternatív tevékenységeket biztosítunk a nem alvó gyermekeknek. Ez elsősorban az udvaron történik, rossz idő esetén a csoportszobában. Kényelmes ágyak biztosításával kívánjuk elősegíteni a gyermekek nyugodt pihenését, fokozni komfortérzetüket.

Egészségügyi prevenció:

- Fogászati szűrés évente.
- Szemészeti szűrés nagycsoportban.
- Hallásvizsgálat nagycsoportban.
- Általános vizsgálat félévenként.
- Egészséges Óvodák Nemzeti Hálózatával való kapcsolattartás

Az egészséges életmód kialakításához kapcsolható egyéb lehetőségek:

- Időjárás függvényében permetkapu használata.
- A napfürdőzés az udvaron.
- A mezítláb történő járás természetes kialakítása az udvaron.

Az egészséges életmód alakításának kiemelt területe a mozgás, így részletes kifejtését lásd a gyermeki tevékenységeknél.

6.5.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- biológiai érettség mutatói: arányos testalkat, gerincoszlop kialakult kettős, S-alakú görbülete, fogváltás megindulása, harmonikus nagy és kismozgások, érzékszervek épsége
- testápolási és tisztálkodási teendőiket önállóan végzik, higiéniai szokásrendszerük kialakult
- mindennapi szükségleteiket önállóan képesek kielégíteni életkoruknak megfelelően
- kialakult kulturált étkezési szokásokkal és tevékenységrendszerrel rendelkeznek
- önállóan, egyéni igényeiknek megfelelően öltöznek, vetkőznek, tudnak cipőt kötni

6.5.3. A GYERMEK EGÉSZSÉGÉNEK VÉDELME, AZ EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS SZOKÁSAINAK ALAKÍTÁSA, BALESETVÉDELLEM

Gondoskodunk a gyermekek testi épségét veszélyeztető ártalmak megelőzéséről. Az óvodapedagógusok ismerik a gyermeki szervezet működését, és az ezeket befolyásoló tényezőket. A gyermekeket arra neveljük, hogy vigyázzanak saját és társuk testi épségére, szerveik védelmére.

- a gyermekeknek koruknak megfelelő szintű ismereteiket tanítunk az emberi szervezetről, illetve testrészekről (tudják megnevezni azokat, legyenek tisztában érzékszerveik fontosságával és annak védelmével (szem, fül, orr, nyelv, bőr);

- felhívjuk figyelmüket arra, hogy szájukba, fülükbe, orrukba, szemükbe idegen tárgyat ne dugjanak, mert súlyosan veszélyeztetik testi épségüket

- a gyermekeket az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírásokat, veszélyforrásokat és magatartásformát - a foglalkozási ágakba beépítve – életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelően ismertetjük meg.

- megismertetjük őket az orvos és védőnő munkájával, számukra érthető módon

- megismertetjük velük a fontosabb beleset megelőzés szabályait (tűz, víz, rozsdás vas, csipések, ütések, horzsolások.);

Folyamatosan sajátítatjuk el velük a gyalogos közlekedés szabályait és tömegközlekedési eszközök használatának biztonságos módját felhívva figyelmüket a lehetséges veszélyhelyzetekre, veszélyhelyzet esetén szükséges gyermeki teendőkre.

6.5.4. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- Tudatosodik bennük, hogy egészségünket óvni, védeni kell, ezért saját, valamint társaik testi épségére vigyáznak
- Veszélyforrás észlelésekor koruktól elvárható, megfelelő magatartásformát tanúsítanak
- Életkoruknak megfelelő ismeretekkel rendelkeznek szervezetük működéséről
- Különbséget tudnak tenni az egészséges, ill. egészségtelen táplálék között, választási lehetőség esetén az egészségeset választják
- Alapvető ismeretekkel rendelkeznek a szív élettani jelentőségéről
- Egészségmegőrző szokásaik alakulnak

Egészségmegőrzés

Ahhoz, hogy gyermekeinkben kialakuljon az egészség, mint érték, lényeges az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása.

A gyermekeknek meg kell érteniük az ok-okozati összefüggéseket (pl. piszkos kéz, mosatlan gyümölcs = betegség, fogápolás elhanyagolása = fogromlás).

El kell érniük azt, hogy az egészségügyi szabályok megtartása a gyermek magatartásának szerves részévé váljon.

Balesetvédelem

A csoportba érkező gyermekeket megismertetjük a csoportszobával, az óvoda helyiségeivel, az udvarral és az udvari játékokkal, valamint az óvodában dolgozó felnőttekkel.

Felhívjuk a gyermekek figyelmét a balesetveszélyes helyzetekre és elmondjuk nekik mit szabad és mit nem.

A gyermekbalesetek megelőzése érdekében a gyermekekkel foglalkozó személyeknek kötelességük jelenteni az óvoda vezetőjének a körülményeket, felhívni a figyelmet azokra a környezeti lehetőségekre vagy tárgyakra, amelyek balesetet idézhetnek elő.

Testi-lelki egészség fejlesztése

Az óvodapedagógus feladata:

- szeretetteljes légkör alakítása
- A gyermek óvodában eltöltött ideje alatt gondoskodik a gyermek testi- lelki szükségleteinek kielégítéséről
- törekedjen a családok eltérő szokásainak figyelembevételével a bensőséges kapcsolat alakítására a gyermekkel.
- az egyéni bánásmódot a kiemelt figyelmet igénylő gyermeknél fokozottan érvényesítse.
- Irányítsa a gyermekeket pozitív megerősítésekkel, reális önértékelés felé
- Ismertessen meg helyes egészségvédő és megőrző szokásokat a gyerekekkel

6.6. A MÁSSÁG ELFOGADÁSÁRA VALÓ NEVELÉS

(különös tekintettel a sajátos nevelési igényű testi fogyatékos gyermekek integrált nevelését érintően)

Óvodánk különös hangsúlyt fektetett eddig is a nevelését érintően a bármilyen jellegű másság elfogadására. Célunk az elfogadás alapjainak megteremtése, annak érdekében, hogy később ne rácsodálkozással fogadják a bármilyen szempontból sérült embereket.

A gyermekeket életkori sajátosságaiknak megfelelően igyekeztünk olyan helyzetbe hozni, mely a megtapasztalást szolgálta.

Jó példa volt erre az Árnyművek alatt interaktív kiállítás is.

A testi fogyatékos gyermekek esetében igyekszünk a gyermekeknél a szeretetet a megfelelő mértékű odafigyelést és segítségadást megteremteni.

7. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

A nevelési folyamat s az abban érvényesülő nevelési hatásrendszer alapjának a gyermek tevékenységét tekintjük.

A gyermek tevékenység formái:

- Játék
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc,
- Mozgás
- Rajzolás, mintázás, kézi munka
- A külső világ tevékeny megismerése
 - természeti és társadalmi környezet megismerése
 - matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek szerzése
- Munka jellegű tevékenységek
- Tanulás

A különböző tevékenységformákat oly módon szervezzük, hogy azokban folyamatosan erősítjük a közösségfejlesztő és önfejlesztő magatartás- és tevékenységformákat, illetve kiiktatjuk, visszafejlesztjük a negatív elemeket, törekvéseket. A gyermek tevékenységét tehát tudatosan és célrattörően szervezzük azért, hogy az általunk irányított tevékenységben olyan belső magatartásszabályozás fejlődjön ki, amely közösségileg és egyénileg egyaránt értékes magatartás- és viselkedésformákat eredményez.

7.1. A JÁTÉK

A játék a 3 - 7 éves gyermek olyan sajátos tevékenysége, ami a szabad akaratára épül, benne és általa érvényesül legjellegzetesebben és legsokoldalúbban az önkifejezése. A pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget, kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység.

Ez nevelésünk leghatékonyabb eszköze.

A kisgyermek olyan elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A játék élményét a környezet változásai, eseményei, valamint a változatos élethelyzetek, élményszerzési lehetőségek biztosítják. A különböző játékfajták során (gyakorló, szimbolikus-szerepjáték, konstruáló és szabályjátékok) feldolgozhatja, élményeit, szabadon próbálhatja ki a viselkedési és magatartási formákat.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja, élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett, szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, közvetett reakcióival éri el. Az óvoda napirendjének beosztásában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése és a játékos tevékenységszervezés.

A játék aktivizálja a gyermek személyiségét, hatékonyabbá teszi a tanulást. Ebből következik, hogy a játék a tanulás egyik legfontosabb eszköze.

Nevelési céljainkat, feladatainkat a játéktevékenységbe ágyazottan kívánjuk megoldani.

A játéktevékenység által megvalósítandó feladataink:

- A szociális viselkedésformák fejlesztése: együttműködés, ízlésformálás, társas kapcsolatok, konfliktus megoldások.
- Gyermekünk harmonikus fejlesztése, autonóm, kreatív személyiséggé formálása.
- Frustráció oldása.

A feladataink alapján a játéktevékenységet három csoportra osztjuk:

- Szabad játék

Szabad játékon értünk minden olyan játéktevékenységet, amelyet a gyermek felnőtt irányítása, vagy kezdeményezése nélkül végez.

7.1.1. MEGVALÓSULÁSÁVAL KAPCSOLATOS FELADATAINK

- Vidám, agresszió nélküli, kényszermentes játék biztosítása.
- Folyamatos napirenddel törekedni kell arra, hogy a játék zavartalanságát biztosítsuk.
- A csoportszobában a játék-kuckók kialakítása adjon lehetőséget az elmélyült játéktevékenységre.
- Jó minőségű, esztétikus játékeszközök folyamatos pótlása, a gyermekekkel kiegészítő játékok készítése.
- Lehetőségek nyújtása az otthon átélt események játékban való feldolgozására.
- A játék tartalmának és formájának gazdagításával sokszínű játéktevékenység kialakítása.
- Az időjáráshoz igazodva a szabad levegőn történő játék maximális idejének biztosítása.
- Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakítása érdekében.
- A felnőttekkel való együtt játszás a gyermeki igényből induljon ki.
- A család által biztosított egyoldalú játéklehetőségek kiegészítése színes, változatos, képesség- és kreativitásfejlesztő játékokkal.
- A szülők tájékoztatása a játék fontosságáról, pozitív hatásáról a gyermeki személyiség fejlődésében (nyílt napokon, szülői értekezleteken).
- Hetente egy nap kijelölése játéknappal, amikor minden gyermek, otthonról hozhat be egy játékot

Feladataink megvalósítását szolgáló eszközök:

- A csoportszobában:
 - Minden csoportban megtalálható egy ún. babasarok (falakkal, ablakokkal, lengőajtóval), amely természetes anyagokból készült.
 - Félkész konstrukciók, szerelő játékok, fa építőelemek, kavicsok, kukoricacsutka, nagyobb méretű dobozok, kosarak.

- Mozgásos tevékenységet fejlesztő favár csúszdával, bordásfal, Body Roll, gyűrű, létra, libikóka, labdák, piramis mászóka, hintalovak, lépegető, pedálló, négykerekű gördeszka, trambulín
- Értelmemfejlesztő társas- és szabályjátékok, pl. sakk, memória, dominó, mesekockák, Ravensburger-puzzle, kártyák, szorobán.
- Óvodapedagógus által készített játékeszközök, pl. szimbolizáló játékeszközök, horgászós, célba dobó.
- Szerepjáték eszköztárának bővülése elárusító polccal, fésülködő asztallal, bábparavánnal
- Tudományos tapasztalatszerzés, kísérletezés a „tudományos sarokban”
- A sajátos nevelési igényű gyermek számára a megfelelő eszköz biztosítása

- Az udvaron:

- A természet adta lehetőségek kihasználása, pl. fáramászás nevelői felügyelettel, lépkedés farönkökön, gerendákon.
- Az udvar adottságaiból következő lehetőségek biztosítása a nagy teret igénylő mozgásos játékokra: versenyfutás, labdajátékok a műfüves pályán (focizás, kidobós), kosárlabdázás palánknál.
- Gumitéglából kirakott út lehetőséget biztosít a balesetmentes kerékpározásra, rollerezésre, kismotorozásra.
- A három tágas homokozó lehetőséget nyújt a sarazásra, homokvárépítésre stb.
- Természetes anyagokból készült mászóka, csúszdák, lengőgerendák az udvari játék változatos lehetőségei, melyek EU- szabványosított hintákkal bővültek differenciáltan a kisebb gyerekek számára is.
- A téli időszakban az időjárás adta lehetőségek kihasználása: pl. hóemberkészítés, szánkózás, hófestés, hó - és jégvár építése.
- A nyári időszak: a fürdőzés biztosítása.

- Kezdeményezett, vagy irányított játék:

A szabad játéknál felsorolt feltételek és eszközök felhasználása az óvodapedagógus által kezdeményezett, irányított játékban.

- Játékba ágyazott fejlesztő tevékenységek:

A tanulás és az ismeretszerzés megvalósítása a feltételek biztosításával és az eszközök játékos felhasználásával a fejlesztő tevékenységekben:

- a verselés, mesélésben,
- az ének, zene, énekes játék, gyermektáncban
- a rajzolás, mintázás, kézimunkában,
- a mozgás,
- a külső világ tevékeny megismerésében,
- a munka jellegű tevékenységekben.

7.1.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- életkoruknak és szükségleteiknek megfelelően választanak játéktevékenységet
- az ismert játékszabályoknak megfelelően játszanak
- közös játék során együttműködők
- az együttes játék szabályait betartják
- vigyáznak a játékok épségére
- képesek hosszabb ideig konfliktusmentesen, ill. a konfliktusok önálló kezelésével játszani
- a játék során a megismerés és tapasztalás folyamata tudatosabb tanulási vágygá alakul
- képesek megérteni és elfogadni társaik elgondolásait
- le tudnak mondani egy-egy kedves játékszerről
- egészséges versengési tendenciával rendelkeznek
- A sajátos nevelési igényű gyermek az egyéni képességének megfelelően a szervezett fejlesztés által eléri a legoptimálisabb helyzetet

7.2. VERSELÉS, MESELÉS

Az esztétikai hatásrendszer egyik legkiemelkedőbbben érvényesülő óvodai eleme.

A gyermekek életkori sajátosságaiból adódik, hogy rendkívül fogékonyak az irodalmi alkotások iránt, melyeken keresztül erkölcsi és esztétikai személyiségformálásunk hatékony lehet.

A meséknek kitüntetett szerepet tulajdonítunk a fantázia és kreativitás fejlesztésében, a magatartás- és viselkedésformálásban:

- A gyermekek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.
- Bennük a gyermekek számára érthetően felszínre kerülnek és tükröződnek a társadalomban működő erkölcsi normák.
- Magatartási és viselkedési mintákat nyújtanak (illemszabályok, stb.).
- A mesehősökkel való azonosulás a gyermekek gondolkodási szintjének megfelelő példaképek, eszményképek, kialakulását segíti.
- A mese visszaigazolja a gyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál.
- A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.
- Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A tartalmi megvalósulás lehetőségei:

- A népi és gyermekirodalmi mondókák, rigmusok igen kedveltek, ritmikusságukkal, tréfás szövegükkel az irodalmi alkotások iránti érdeklődés felkeltésére alkalmazzuk őket. Általában mozgással, cselekvéssel, ritmikussággal párosítjuk, így az irodalmi élmény mellett mozgásélménnyel is gazdagítjuk a hatást.
- A mesék a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi átszövik a játékos tevékenységeket. Hangulatteremtéssel, változatos eszköztár felhasználásával élményt nyújtanak.
- A verseket a komplexebb érzelmi hatás keltésére alkalmazzuk, melyek esztétikumában a gyönyörködtetés élményét, a mozgás örömét a derűs hangulatot érhetjük el.

7.2.1. A VERSELÉS, MESÉLÉS TEVÉKENYSÉG TERÉN MEGVALÓSÍTANDÓ FELADATAINK

- A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok népi, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi, a klasszikus és kortárs irodalmi művek megismertetése.
- Az irodalmi művek befogadásához szükséges érzelmi biztonság és a bensőséges hangulat megteremtése.
- A bemutatott művek teljes átélésére, alapos ismeretére, az érzelmek kifejezésére való törekvés (jókedv, harag, bánat, gúny, megbánás, csodálkozás, szeretet, gyöngédség...).
- Az irodalmi művek tartalmi szépségeinek megéreztetése, megláttatása.
- A mese-vers által emberi kapcsolatok tanítása, a gyermeki önismeret és a világmegismerésének segítése.
- Intenzív belső képteremtési képesség kifejlődésének elősegítése, mely lényegi feladat az olvasóvá válás folyamatában.
- Nyelvileg tiszta, értékes mesék, versek, mondókák közvetítése
- Az élethelyzetekből adódó versek, mesék gyermeki megjelenítése.
- A spontán dramatizálás, bábozás, lehetőségének, kellékének mindennapos biztosítása. (bábok, korona, palást, leplek, kalap, állatjelmezek stb.)
- Az irodalmi alkotásokkal való találkozás lehetőségének biztosítása a kezdeményezéseken kívül (pl. vendég előadó művészek előadásai, Művelődési Házak programjai...).

A VERSELÉS, MESÉLÉS TEVÉKENYSÉGEK

KEZDEMÉNYEZÉSI FORMÁI

AZ ÓVODAPEDAGÓGUS KEZDEMÉNYEZÉSI FORMÁI

- A testi kontaktust igénylő gyermekekkel mondókázás, rigmusok (etető, mosdató, tapsoló, vigasztaló...)
- A játéktevékenységet átszövő mindennapos mesélés- verselés tevékenységek.
- A pihenés nyugodt keretének biztosításának megteremtése a mese - vers eszközeivel.
 - A mesélés - verselés tevékenységek élethelyzetekhez kapcsolása, a spontán helyzetek kihasználása.

A GYERMEKI KEZDEMÉNYEZÉSBŐL ADÓDÓ FELADATOK

- Az élethelyzetekben a gyerekre való egyéni ráfigyeléssel a verselés, mesélés tevékenységeinek segítése.
- A gyermek egyéni ötleteinek, élményeinek beépítése a tevékenységekbe.
- A gyermeki alkotótevékenység segítése.
- A mese - vers élményének kifejezésre juttatására lehetőséget nyújtani (rajzolás, mozgás)

ÜNNEPEK, HAGYOMÁNYOK

A mesélés - verselés tevékenységek felhasználása az ünnepi hangulat megteremtésében.

(Betlehemes játék)

Mesejáték előadása óvodapedagógusok által

A mesék, versek kiválasztásánál elsődleges forrásaink a magyar népmese és gyermekmondóka gyűjtemények, melyeket nyelvi érvényessége, eredendő őszintesége, igényes művészi alkotóelemei tesznek páratlan értékűvé, de helyet kapnak kortárs irodalmi művek is.

3 évesek számára egyszerű mondókameséket, láncmeséket, halmozó meséket, állatok beszédének dramatizálását, egyszerű állatmeséket választunk, melyekben általuk kedvelt ismétlések, rímelő kifejezések vannak.

4-5 évesek számára állatmeséket és egyszerűbb tündérmeséket, rövidebb, ismétlésekkel tagolt verses meséket válogatunk

5-6-7 évesek meséi a tágabb környezetről, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág meséiről szólnak

7.2.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- figyelmesen, beleéléssel végighallgatják a meséket, verseket
- értik a mesék erkölcsi mondanivalóját
- képeskönyveket önállóan nézegetnek, felismerik, hogy a könyvek hasznos ismeretek forrásai
- vigyáznak a könyvekre
- tudnak önállóan, ritmikusan verselni, mondókázni
- képesek a mese és a valóság elemeinek elkülönítésére
- önállóan kezdeményeznek mesemondást, maguk is szívesen mesélnek
- képesek a mesék tartalmának visszamondására

7.3. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

A gyermekek már 3 éves kor előtt is érzékennyé válnak a zenére, az első zenei tapasztalataikat a családban szerzik. Erre építjük fejlesztő munkánkat. Felfedeztetjük a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a környezet hangjait, formáljuk zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) zenei anyanyelvének és zenei kreativitásának alakításában.

Az ének, zene, énekes játékok, gyermektánc tevékenységei:

- Mondóka:

Mondókázással elsősorban ritmusfejlesztési feladatokat oldunk meg, megválasztása a ritmusfejlesztés feladatától és az adott élethelyzethez való kapcsolódásától függ.

- Ének:

Ennek kapcsán oldjuk meg a zenei képességek fejlesztésének feladatait, szerepet kap a hagyományápolásban, a jeles napok ünneplésében. Gerince Forrai Katalin: Ének az óvodában - című műve.

- Dalos játék, népi játék:

Pedagógiai felfogásunkból következően az ének, zenei tevékenység alapját az énekes és dalos játékok képezik. Itt a játéktevékenység közben valósul meg a zenei képességek fejlesztése, valamint komplexen jelenik meg a játék, a mozgás és az esztétikai élmény egysége.

- Zene:

A gyermek zenélési tevékenysége, elsősorban ritmushangszerekkel történik. Ezek lehetnek:

- a zenei nevelésben már alkalmazott hangszerek (xilofon, cintányér, triangulum, marakas, shekere, systrum, ütőfa...),
- a gyermekek által, vagy általunk készített hangszerek (dióhéjcsörgő, sajtdoboz dob...).

- Gyermekánc:

Változatos mozdulatok kitalálásával arra serkentjük a gyermekeket, hogy kreativitásuk, alkotó fantáziájuk mozgásukban is kibontakozzon.

- Zenehallgatás:

- Az általunk énekes, vagy hangszeres formában előadott, a nép- vagy műdalkincsből válogatott anyagot tartalmazza. Gerince Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában - című műve.
- Élőzene művészek előadásában (pl. népzenei előadó művészek, Művelődési Házak zenei programjai...)
- Gépzene (magnó, CD lejátszó...): legkevésbé alkalmazzuk, nagyon gondos megválasztással, inkább csak ünnepekkor, hangulatteremtés céljából. A zenei kultúra megalapozása érdekében a gyermekek számára is élvezhető komolyzenei anyagot válogattunk össze, évszakoknak ünnepeknek megfelelően. (pl. Vivaldi, Mozart, Orff, Prokofjev, Kodály, Bartók, Haydn, Csajkovszkij, Schubert)

7.3.1. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC FELADATAI

- A zene megszerettetése, az élményekből fakadó aktív éneklési kedv felkeltése, az éneklési kultúra kialakítása, továbbfejlesztése.
- A felnőtt minta spontán utánzásával a gyermek mindennapi tevékenységének részesévé tenni az éneklést, zenélést.
- Érzelmi, értelmi, esztétikai és mozgásfejlesztés.
- A zenei képességek fejlesztése.
- Hallásfejlesztés:
 - Auditív memória fejlesztése.
 - Dallamfelismerés, zenei emlékezet
 - Dallamok kitalálása.
 - Dallammotívumok éneklése.
 - Halk-hangos felismerése.
 - Hangképzés.
 - Hangszínelismerés.
 - Magas-mély hang érzékelése.
 - Környezet hangjainak megfigyelése.
- Ritmusérzék fejlesztése:
 - Tempó érzékeltetése: gyors, lassú
 - Egyenletes lüktetés.
 - Mondókák és dalok ritmusa.
 - Mozgáskultúra fejlesztése
- Ritmushangszerek használata
- Zenei ízlésfejlesztés, zenei alkotókedv felkeltése
- Népi játékok, néptánc által a hagyományok ápolása

A zenei nevelés területéhez összeválogatott, bemutatható komolyzenei művek:

Tavaszhoz kapcsolódó zenei alkotások:

- Kodály Zoltán: Katalinka (kórusmű 3 szólamra)
- Vivaldi: Négy évszak, tavasz tétel
- Kék ibolyácska (ismeretlen olasz szerző)
- Haydn: Évszakok oratórium
- Szergej Prokofjev: Péter és a farkasok

Nyárhoz kapcsolódó zenei alkotások:

- Bartók Béla: Mikrokozmosz- csillagok, csillagok (népdal feldolgozás)
- Már hajnalórán...-reneszánsz társas dal
- Kakukk- kánon
- Vivaldi: Négy évszak, nyár tétel
- Carl Orff: Körtánc, Rókatánc

Őszhöz kapcsolódó zenei alkotások:

- Haydn: Évszak oratórium –szüreti kórus részlet
- Vivaldi: Négy évszak, ősz tétel
- Mussorgsky: Egy kiállítás képei
- Beethoven: Szonáták

Télhez kapcsolódó zenei alkotások:

- Vivaldi: Négy évszak, tél tétel
- Mozart: Zenés szánkózás
- Csajkovszkij: Diótörő
- Schubert: Téli ciklus (részlet)
- Camille Saint-S: Az állatok farsangja, Finálé

7.3.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVÓDÁSKOR VÉGÉRE

Hallásfejlesztés:

- felismerik a magas és mély halk és hangos éneklés közötti különbségeket, maguk is tudnak magasabban és mélyebben énekelni
- képesek 3-6 hangterjedelemben énekelni
- hangmagasságuk c-d'
- normál tempójuk 92-108
- csoportosan és egyénileg, önálló indítással, tisztán, helyes kezdőmagasságban és tempóban képesek a dalok eléneklésére
- képesek a természet és a környezet hangjainak megkülönböztetésére, megnevezésére, a hangszínek finom eltérésének felismerésére
- ismerik néhány hangszer nevét, hangját, megszólaltatási módját
- jól ismert dallamokat képesek kezdő vagy belső motívumról felismerni
- képesek dallammotívumok visszaéneklésére csoportosan és egyénileg is
- tudnak dallamot bújtatni rövidebb és hosszabb egységekkel
- képesek hosszabb énekelt vagy hangszeresen előadott dal figyelmes hallgatására
- figyelmesen hallgatják a magyar népzenei és más népek dalait

Ritmusérzék fejlesztése:

- képesek megkülönböztetni az egyenletes lüktetést a dal ritmusától és változatos mozdulatokkal érzékeltetni
- összehasonlítják és bemutatják a normál tempónál gyorsabbat és lassabbat éneken, mondókán stb.
- a dalok kettes lüktetését kiemelik
- a térformákat esztétikusan alakítják, különböző mozgásokat, táncmozdulatokat egyöntetűen, esztétikusan végzik
- képesek motívumhangsúly kiemelésére változatos mozdulatokkal, dallammotívumok és ritmusmotívumok visszaadására szünet beiktatásával is felismernek néhány általuk gyakran hallott komolyzenei alkotást.

7.4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

Összetett, sokszínű fejlesztési terület, mely magába foglalja a képalakítást, ábrázolást, plasztikai munkákat, építést, környezetalakítást, rajzolást, festést, konstruálást, kézimunkát. Össze fonódik a játékkal, a konstruálással, a barkácsolással, más művészeti és egyéb tevékenységekkel.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az ábrázolás kifejező eszközei egyenrangúak, nem tulajdonítunk egyik technikai ágának sem elsőbbséget. A valóság megismerésének és feltárásának érdekében minden technikai eszközzel meg kell ismertetni a gyerekeket. A választás lehetőségével, hogy milyen kifejezési eszközt használjon, csak az élhet, aki már ismer néhányat.

E tevékenység folyamatában a gyerekeket úgy irányítjuk, hogy gondolataikat, érzelmeiket, elképzeléseiket kifejezésre tudják juttatni. Így lesz alkotó, önálló jellegű az ábrázolásuk, amellyel értelmes, esztétikus megjelenítésben tárják fel felismerésük világát.

Munkánk a komplexitásra, egy téma többoldalú megközelítésére épül. A tevékenységek megszervezéséhez alapot adnak az időjárás változásai, a természet szépségei, az irodalmi alkotások, az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják fantáziájukat.

A különböző technikákkal készült eszközöket felhasználjuk:

- építőjáték kiegészítői,
- szerepjátékok bővítése,
- álarcok, jelmezek ünnepekre,
- társasjátékok készítése,
- hangszerek termésekből,
- képeskönyvek, albumok készítése,
- ajándékkészítés,
- díszítés,
- bábok, eszközök dramatizáláshoz, st

7.4.1. FELADATAINK RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

- Az egész nap folyamán teret és lehetőséget biztosítani az ábrázoló tevékenységekhez.
- Az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Az alkotáshoz szükséges eszközök:			Egyéb felhasználható anyagok:
Méhviaszkréta, zsírkréta, postairon, színes ceruza, festékek	Agyag, gyurma. Agyagkiégető kemence, gipsz	Körmöcske, szarvacska, hurkapálcika, szövőkeret, fonalak, ragasztó, tű, ruhaanyagok, természetes anyagok, bőr, gyapjú, ollók (jobb- és balkezes).	Különböző méretű, színű, formájú papíryanagok, gombok, szalma, háncs, fakéreg, falevelek, kagylók, mák, liszt, búzadara...

- A nyugodt gyermeki tevékenység kinti és csoportszobai feltételeinek megteremtése

Csoportszoba lehetőségei:	Udvari lehetőségek:
Waldorf asztaloknál, a természetes anyagokkal történő téri alkotás a gyermeki igény szerint (deszkalapok, fatönkszeletek, kukoricacsutka, csuhé, fonalak, termések...).	A hagyományos lehetőségek mellett az időjárástól függően: <ul style="list-style-type: none"> - rajzolás faággal, - sarazás, homokvárépítés, - aszfaltrajz, - hófestés, kavicsfestés, - virág-, levélfonatok készítése, - búvóhelyek építése.
Az egyéb helyszínekből adódó lehetőségek kihasználása: Erdő, patakpart... Az élethelyzetekből következő gyermeki alkotás lehetőségének elősegítése.	

- Az egyéni képességek szerint igényelt segítség biztosítása az eszközhasználat és a tevékenységvégzés ütemében.
- Az alkotás örömeinek megéreztetése, a gyermekek pozitív látásmódjának és kedvvel végzett tevékenységüknek kialakítása.
- Az eszközök használatának megismertetése, szokások, szabályok megtartatása, a saját és a társak alkotásainak megbecsülésére nevelés.
- Megismertetni a gyerekeket, különböző anyagokkal, rajzolás, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- Az ábrázoló tevékenység során az érzélem, értelem, manuális készség, kreativitás, téri tájékozódás, képi gondolkodás, szín - és arányérzék fejlesztése.
- Az alkotások értékének kiemelése a következők alapján:
 - Faliújság.
 - Csoportszoba díszítése.
 - Rajzversenyeken való részvétel (Kaszap István alapítvány, Kárpát-medencei európai rajzpályázat és egyéb kerületi felhívásokon való részvétel...).

- Az átélt élmények felszínre jutásának elősegítése mellett a művészeti alkotásokkal való ismerkedés is hangsúlyos szerepet kap.

A jól összeválogatott változatos témájú, műfajú műalkotások segítik a gyermekek esztétikai fogékonyságának fejlődését:

- posztterek
- művészeti reprodukciók
- festészeti könyvek
- kiállítások, múzeumok tárlatainak megtekintése

A művészeti alkotások megismertetésével a gyermekeket nyitottságra, az esztétikum befogadására, tiszteletére, elismerésére neveljük.

- Kézműves foglalkozások keretében különleges vizuális technikák megismerési lehetőségének biztosítása

7.4.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- ötletesebbek az építésben, téralkotásban
- élményeik, elképzeléseik, képzeteik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit
- formaábrázolásuk változatos, részletekre is kiterjedő
- tudnak formákat mintázni elképzelésük alapján
- képesek megismert vizuális technikákat önállóan alkalmazni
- helyesen tudják fogni a ceruzát és kezelni az ecsetet és ollót
- pozitív a művészeti alkotásokhoz való viszonyulásuk

7.5. MOZGÁS

A testi nevelés a nevelés folyamatában a gyermekek egészséges testi- és mozgásfejlesztése útján segíti személyiségük fejlődését.

A rendszeres, egészségfejlesztő testmozgás a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok fejlesztik:

- Pszicho motoros készségeket és képességeket.
- A természetes hely-, helyváltoztató (nagymozgások) és finommotoros mozgáskészségeket.
- Mozgáskoordinációt.
- A kondicionális képességek közül különösen az erőt, állóképességet, teherbíró-képességet.
- A helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulását.

Hatékonyságát sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákban érthetjük el. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező hatása.

Fontos szerepe van az egészség megőrzésében, kiegészíti a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatását.

A mozgás kedvezően befolyásolja a szervezet működését, növekedését, hat az értelmi és szociális képességek fejlődésére.

Az óvodánkba járó gyermekekre a mozgásszegény életmód jellemző, ezért fontosnak tartjuk, és kiemelten kezeljük a mozgáslehetőségek biztosítását, illetve a prevenciós tevékenységek megszervezését. (testtartást javító és lábstatikai rendellenességeket megelőző gyakorlatok)

A mozgásfejlesztés megvalósításának lehetőségei:

- Testnevelés foglalkozás, mindennapos mozgás.
- Egyéb helyi sajátosságokból adódó spontán, szabad játékkeretben végzett mozgásos tevékenység.

7.5.1. A MOZGÁSFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS FELADATAINK

- Az egészséges életmód feltételeinek megteremtése, az összes körülmény tekintetében.
- A mozgásfejlettség szintjének megállapítása
- A testnevelési foglalkozások felépítésének útmutatójául szolgál Dr. Tóthszöllősyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában - című könyve.
- Ovi kézi program megvalósítása

Testnevelés foglalkozás, mindennapos mozgás:

A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett komplex testmozgásoknak be kell épülnie az óvodai élet egyéb tevékenységeibe, minden napjaiba - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - ezáltal fejlesztve a gyermek személyiségét (pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás).

Mivel helyi sajátosságunk az, hogy óvodánk nem rendelkezik tornateremmel, ősszel és tavasszal a foglalkozásokat a szabadban (udvaron) szervezzük. Rugalmas napirendünkben a testnevelés minden gyermek számára kötelező, ezt fokozatosan érzük el.

- Kiscsoportban heti két testnevelés + napi két szervezett mozgás.
- Középső csoportban heti két testnevelés + napi két szervezett mozgás.
- Nagycsoportban heti két testnevelés, ebből az egyik úszás + napi két szervezett mozgás.

Fejlesztésünk tartalmazza:

- A természetes mozgásokat
- A mozgásos játékokat, kooperatív mozgásos játékokat, játékos mozgásokat
- A prevenciós gyakorlatokat: lábstatikai rendellenességeket megelőző gyakorlatok, tartásjavító gyakorlatok

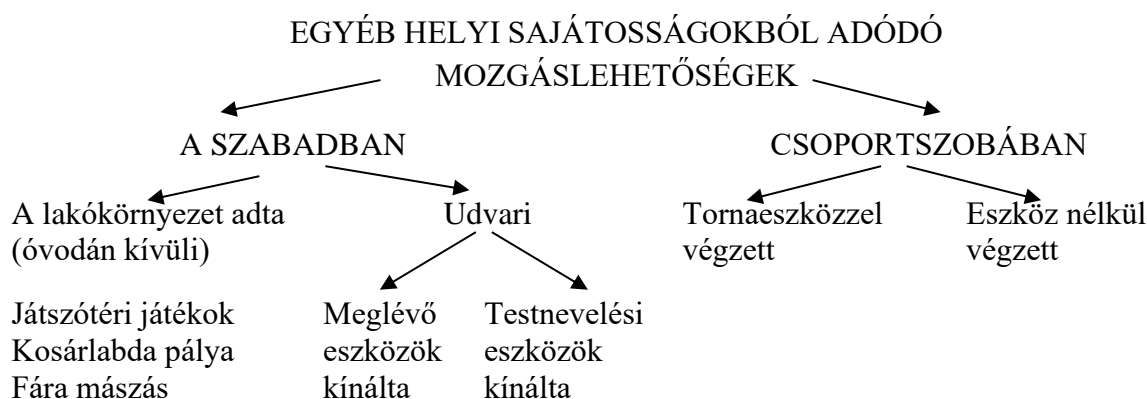
Célunk, hogy gyermekek szeressék meg a mozgást, jókedvűen, örömmel végezzék azt. Ennek elérése érdekében életkortól és az egyéni sajátosságoktól függően feladatunk:

- Sok fejlesztő játék megismertetése, gyakorlása,
- Játékos és utánzó gyakorlatvezetés,

- Kézi szerek, változatos eszközök alkalmazása,
- 5 - 6 - 7 évesek esetében versenyjátékok szervezése,
- Kerékpározás, szánkózás,
- Sport nap szervezés

A gyermekek eltérő mozgásigényét és mozgáskészségét figyelembe véve differenciálásunk szempontjai:

- Az időtartam.
- A tempó.
- A gyakorlatok mennyisége, nehézségi foka.

Udvari lehetőségek:

- Fáramászás, kötélmászás.
- Fagerendán való egyensúlyozás.
- Rugós játékok
- Gumikerekek alatt átbújás.
- Csúszdázás, hintázás, mászókázás.
- Focizás, kosár-, kézi-, röplabdázás, stb.
- Kerékpározás, rollerezés
- Futóbiciklizés
- Lakókönyezet adta lehetőségek:
- Séták az erdőben, patakparton.
- Szánkózás, stb.
- Játszóterek látogatása

Csoportszobai lehetőségek:

- Piramis mászóka.
- Szobai hinta.
- Boy Roll henger.
- Egyensúlyozó korong.
- Rugós deszka.
- Trambulin.
- Ugrálós labda.
- Greiswald tornaszer, favár csúszdával, stb.
- Lépegető
- Pedálló
- Egyensúlyérzékelés, térérzékelést fejlesztő gördeszka
- hintaló

A gyermekek mozgásfejlesztését az udvaron megszervezett mozgásos szabályjátékokkal bővíthetjük. Ilyenkor a gyermekeknek lehetőségük van eldönteni, hogy miben, mennyi ideig vesznek részt, ők maguk is kezdeményezhetnek játékot. Ezekbe igyekszünk mi is bekapcsolódni, hiszen a játékban való aktív részvételünkkel - építve az utánzási vágyra - kedvezően segíthetjük gyermekeinknek a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását.

A fejleszteni kívánt képességek körök:

- Motoros képességek és fejlesztésük:
 - Kondicionális képességek: erő, állóképesség, gyorsaság.
- Koordinációs képességek:
 - Téri tájékozódás.
 - Kinesztetikus differenciálás.
 - Reakció.
 - Egyensúlyérzék.
 - Ritmuskészség.
 - Finommotorika
- Mozgékony, hajlékony
- Testséma fejlesztés:
 - Testrészek ismerete.
 - Személyi zónák alakítása.
 - Testrészek funkciója.
 - Verbális kifejezőkészség fejlesztése
- Percepciófejlesztés (térbeli viszonyok fejlesztése: közel- távol, magasság- mélység, szem- kéz- láb koordináció)
- Érzelmi és személyiség fejlesztés:
 - Aktivitás.
 - Érzelmi motiváltság.
 - Harmonikus, összerendezett mozgás.
 - Kitartás.
 - Közösségi magatartás, társra figyelés
 - Kudarctűrő képesség.
 - Önbizalom fejlesztése.

7.5.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI ÓVÓDÁSKOR VÉGÉRE

- Nagymozgások és kismozgások összerendezettebbé és harmonikusabbá, fegyelmezettebbé válnak.
- erőteljesen fejlődő koordinált mozgás és finommotorika jellemzi tevékenységüket
- képesek mozgásukat és viselkedésüket, testi szükségleteiknek kielégítését, szándékosan irányítani
- megértik az egyszerű vezényszavakat és testneveléshez kapcsolódó instrukciókat
- kitartóak a mozgásban, nő a teljesítőképességük
- igénylik a rendszeres testmozgást
- ismernek többféle labdagyakorlatot, labdajátékot
- az ismert testnevelési eszközöket önállóan és helyesen használják
- képesek ismert futó- és fogójátékokat, labdajátékokat önállóan, irányítás nélkül játszani
- a sajátos nevelési igényű testi fogyatékos gyermek önmagához képesti optimális szintet éri el

7.6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

7.6.1. TERMÉSZETI ÉS TÁRSADALMI KÖRNYEZET MEGISMERÉSE

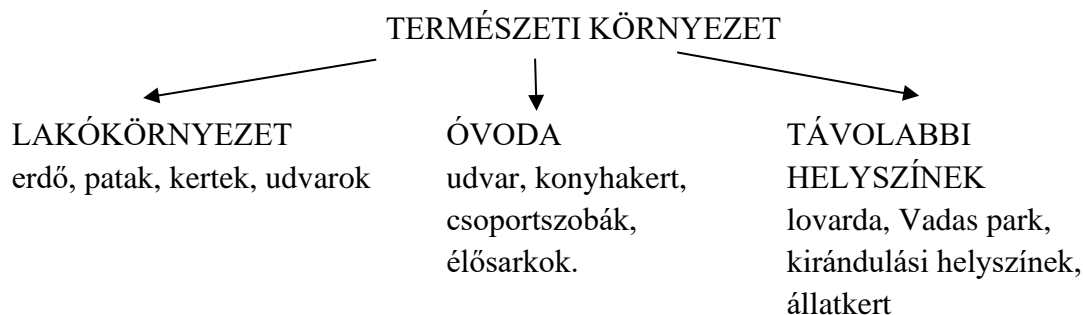
A fejlesztés célja elősegíteni a gyermekek környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakulását. A gyermekek váljanak érzékennyé környezetük állapota iránt, kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

Az óvodás gyermek alapvető tevékenységi formája, a játék és annak színhelye, az óvodás gyermek környezete elválaszthatatlan egymástól. A játék élményét a környezet változásai, eseményei biztosítják a gyermek számára, aki játék közben ismerkedik környezetével.

Az élethelyzetben történő fejlesztést a közvetlen megfigyelésre, tapasztalatszerzésre és az életkori sajátosságokra építjük. A tapasztalatszerzés a lehetőségekhez mérten a valódi környezetben történik.

A tapasztalatszerzés helyi lehetőségei:

Legfontosabb megismertetni a gyerekeket azzal a természeti környezettel, amelyben élnek, felhívni figyelmüket annak értékeire, szépségeire és védelmére.

A természetben történő folyamatok megfigyelése:

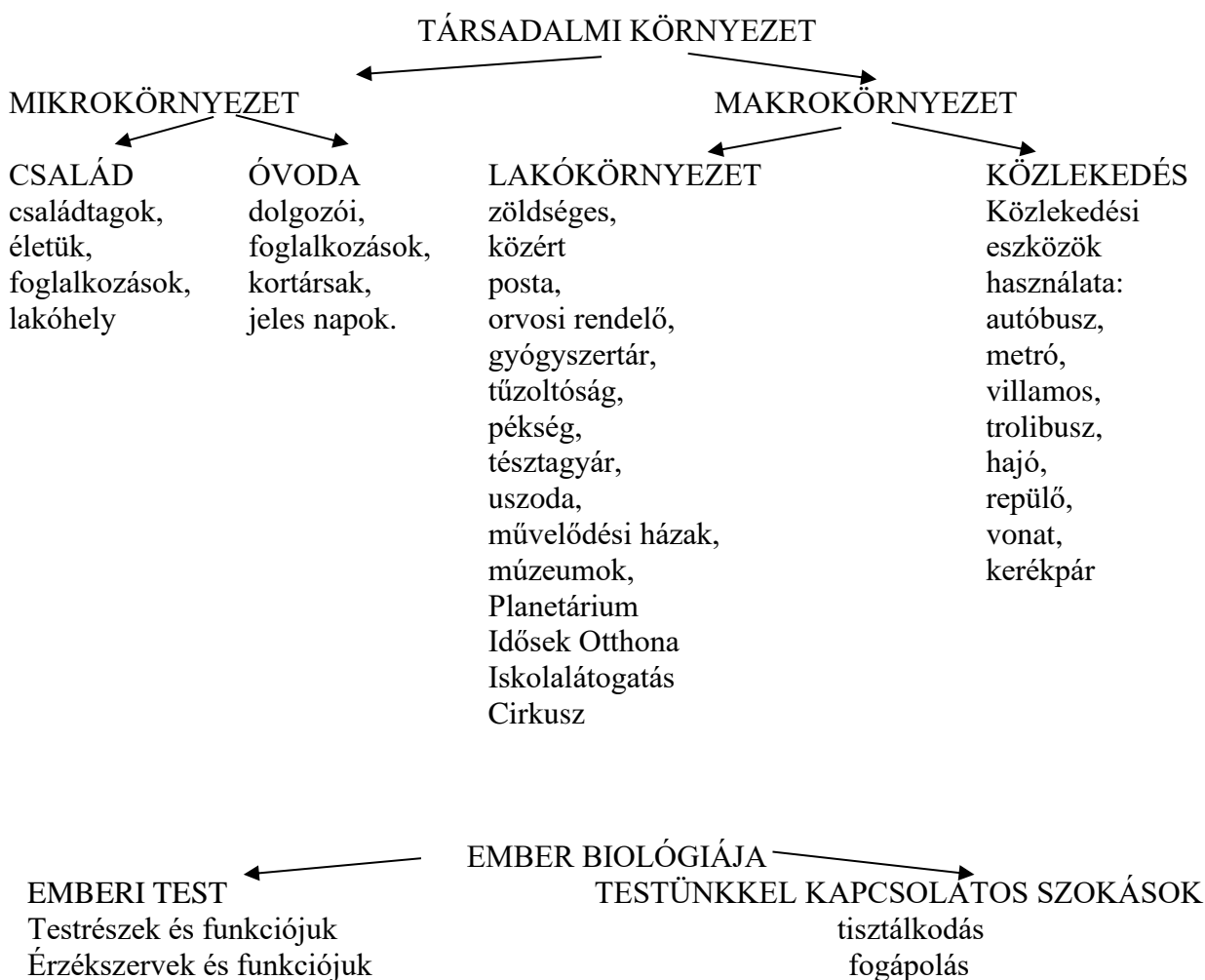
- napszakok, évszakok változása,
- színek,
- időjárás, öltözködés,
- növények és a velük kapcsolatos munka
 - termesztés,
 - gondozás, kertrendezés,
 - a fejlődési folyamat nyomon követése,
 - növények megkülönböztetése (haszon-, gyógy-, gyomnövény, virágok...),
 - felhasználás, feldolgozás.

- állatok
 - a ház körül élő állatok,
 - udvaron, kertben előforduló állatok (rovarok, bogarak, puhatestűek, madarak...),
 - csoportszobában, élősarokban gondozott állatok (halak, békák, teknősbékák...),
 - A környezetükben előforduló állatok és növények határozóval történő megfigyelése, azonosítása
- természet- és környezetvédelmi teendők.

Közvetett megfigyelések:

- Távolabbi földrészek állatvilága
- Tengerek élővilága,
- Ismerkedés a földgömbbel, atlással, térképpel
- Égitestek

A tudományos sarkok létrehozásával lehetőséget biztosítunk bizonyos fizikai jelenségek, kémiai változások (hanghullámok terjedése, folyadékok kémhatása, mágnesesség...) megfigyelésére, ok-okozati összefüggések megláttatására

Feladataink:

- A természethez való pozitív viszony kialakítása.
- Szülőföld, emberek, hazai táj szeretetére nevelés, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a család és tárgyi kultúra értékeinek megismertetése által.
- Tárgyi kultúra értékeinek szeretete, védelme.
- A spontán lehetőségek, az adódó és általunk szervezett élethelyzetek kihasználása.
- A külső világ játékos formában tevékenyen történő megismertetése.
- A környezet megismerése a többirányú tapasztalatszerzés, a sokoldalú érzékelés biztosítása a helyszíneken és a természetes környezetben.
- Gyűjtőmunka végzése, gyűjtemények összeállítása és felhasználása a gyerekekkel.
- A folyamatok megvártatása: pl. ültetés - gondozás - betakarítás - feldolgozás -elkészítés - elfogyasztás...
- A felfedezés örömeinek biztosítása, megfigyelés, kísérletezés...
- Elősegíteni a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- A fenntartható fejlődés érdekében kapjon kiemelt hangsúlyt a környezettudatos magatartás formálás megalapozása.
- a „Biztonságos Óvoda” program megvalósítása

A fejlesztést szolgáló eszközök:

• Nagyítók	• laptopok, vetítővásznak
• Távcsövek	• fogsor modell
• Kivetítős mikroszkóp	• Gyümölcsaszaló gép
• Kukoricapattogató gép	• Burgonyaszírom sütő
• Goffri sütő	• Hordozható villanytűzhely
• Gyümölcscentrifuga	• Diavetítő
• kisokos a „Biztonságos kerékpározás”-hoz - oktató tabló	• CD-s rádió
	• Kenyérsütő gép

7. 6. 2. HAGYOMÁNYOK, ÜNNEPEK, NÉPSZOKÁSOK, JELES NAPOK

Antonie De Saint-Exupéry: "Ha például délután négykor érkezel majd, én már háromkor elkezdek örülni. Minél előrébb halad az idő, annál boldogabb leszek. Négykor már tele leszek izgalommal, fölfedezem, milyen drága kincs a boldogság. De ha csak úgy, akármikor jössz, sose fogom tudni, hány órára öltöztessen díszbe a szívemet. Szükség van bizonyos szertartásokra is.

- Mi az, hogy szertartás? - kérdezte a kis herceg.

- Az is olyasvalami, amit alaposan elfelejtettek - mondta a róka. - Attól lesz az egyik nap más, mint a másik, az egyik óra különböző a másiktól."

Programunkban hangsúlyozottan kezeljük a hagyományok, ünnepek, jeles napok, népszokások szerepét, melyek jelentős alkalmak a gyermekek és az óvodánk életében. Távlatot adnak, megerősítik hagyományokat, a közös élmény erejével fokozzák a gyermekek közösséghez tartozását. A gyerekek számára az egymást követő jeles napok tagolják az évet, érzékelhetőbbé teszik az idő múlását. Az előkészületek és a megvalósítási folyamat teremti meg a legtermészetesebb módon az élethelyzetekből adódó aktív cselekvési folyamat lehetőségeit a gyermekek számára.

Óvodánkban főképpen a jeles napok, ünnepkörök, valamint az emberi élet, a gyermeki lét fordulóihoz kapcsolódó szokásokat ismertetjük meg a gyermekekkel, mely beépül az óvodai tevékenységek folyamatába.

A jeles napokhoz fűződő népszokások, hagyományok:

- Szüretelés, szüreti mulatozás: énekes játékok, gyermek néptánc, kikiáltók.
- Szent Mihály napja: vásári játékok, kikiáltók, vásári portékák készítése, gyermek néptánc,
- Szent Márton napja: lámpás készítés, lámpás felvonulás. Dramatizálás. Ludas mondókák, dalok éneklése. Szent Márton legendájának megismertetése.
- Szent Miklós napja: alkalmi dalok, versek, Szent Miklós püspök legendájának megismerése.
- Advent, karácsony: karácsonyi vásár, adventi zsákocskák, karácsonyi köszöntők, versek, énekek, betlehemes játék.
- Farsang: jelmezes, vidám mulatozás, köszöntő mondókák, énekek, táncdallamok, fánk sütés, farsangi ünnepkörhöz kapcsolódó szokások, népszokások megismerése
- Húsvét: komatál-küldés, énekes játékok, lányok meglocsolása, köszöntők, mondókák, tojásdíszítés, ünnepkörhöz kapcsolódó szokások, népszokások megismerése

Az emberi élet, a gyermeki lét fordulóihoz kapcsolódó szokások, ünnepek:

- Születésnap: énekes, mondókás köszöntők.
- Anyák napja: népi mondókák, versek, énekek, táncok.
- Idősek napja
- Gyermeknap: a hagyományos népi játékok felelevenítése, összekapcsolása mai versenyjátékokkal.
- A gyermek óvodai életéhez kapcsolódó hagyományok, ünnepek: - gyermekhét
- évzáró, ballagás.
- Zöld napok: Víz napja (március 22.), Föld napja (április 22.), Madarak és fák napja (május 10.)
Állatok világnapja (október 5.)
- Március 15. - nemzeti ünnep

Feladataink:

- A gyermekek egyéni képességeinek és sajátos érzelmi indíttatásuknak megfelelően vegyenek részt az ünnepi előkészületekben (sütés, terem - és folyosódíszítés, előkészületi munkák, örömteli várakozás megteremtése, ajándékkészítés...).
 - Térjen el szokásrendjében a mindennapoktól.
 - A gyermeki aktivitás nyilvánuljon meg a cselekvésekben.
 - Érvényesüljön Herman Alíz 3 arany szabálya az ünnepek általi érzelmek fejlesztésében:
1. Óvjuk a gyermeket az álérzelmektől, a hazug érzésektől. Az érzést nem lehet megparancsolni - a kényszerítés csak halványítja az igazi érzéseket.

2. Lehetőleg mindig engedjük szabadjára a gyermekek érzelmi áramlását még akkor is, ha az néha kényelmetlen számunkra. Az igazi nevetni és sírni tudás fontos és hasznos tartalék a későbbi évekre.
3. A gyermek érzelmeinek őszinte áramlását csak az tudja megőrizni, aki maga is őszintén érez, őrizzük meg önmagunkban az apró örömök képességét is.

7. 6. 3. AZ AJÁNDÉKKÉSZÍTÉS RENDSZERE ÓVODÁNKBAN

Az óvodapedagógus által a gyermekeknek készített ajándékok alkalmai	A gyermekek által készített ajándékok alkalmai
<ul style="list-style-type: none"> • Szent Miklós napja, • Karácsony, • Húsvét, • születésnap, • gyermeknap, • ballagás, • fogadó ajándék • családlátogatáskor adott ajándék az újonnan érkező gyerekeknek. 	<ul style="list-style-type: none"> • Karácsony, • Anyák napja • Nőnap

Az év végi, szülők számára tartott ünnepek rendje:

- Kiscsoport:
 - évzáróval egybekötött anyák napi ünnepség
- Középső csoport:
 - évzáróval egybekötött anyák napi ünnepség
- Nagycsoport:
 - Anyák napi ünnepség
 - Évzáróval egybekötött ballagási ünnepség

7.6.4. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- tudják személyi adataikat (neve, születés keltezése, szülők neve, foglalkozása, testvérek neve, lakcím)
- Ismerik szűkebb lakókörnyezetüket
- megnevezik saját testrészeiket, érzékszerveiket és ismerik azok funkcióit, védelmét, ápolását
- igényesek testük tisztaságára
- ismerik az évszakokat és azok jellegzetességeit
- felismerik az öltözködés és időjárás összefüggéseit
- fel tudják sorolni a hónapokat, és megközelítően tisztában vannak az évszakokhoz való kapcsolatával
- megnevezik a hét napjait, és helyesen érzékelik az idő múlását
- felismerik a napszakokat (reggel, dél, este, éjszaka)
- ismerik a színeket, azok sötétebb és világosabb árnyalatait
- tisztában vannak a növény szó jelentésével, képesek osztályozni azokat (zöldség, gyümölcs, virág, fák, stb.)
- Ismerik a növényfejlődés folyamatát, a fejlődés és az időjárás közötti összefüggéseket, a növények gondozásával kapcsolatos munkákat, ismernek néhány feldolgozási módot

- Csoportosítani képesek az általuk ismert állatokat: házi állatok, hazai vadon élő állatok (erdő, mező, vízi), távolabbi földrészek állatai, tengerek világa, környezetében előforduló rovarok, bogarak, puhatestűek. Tisztában vannak az ember gondozó tevékenységével, annak fontosságával. Ismeri néhány állat hasznát
- Megnevezik a közlekedés eszközeit, néhány alapvető szabályát, tudják csoportosítani a vízi, légi, szárazföldi közlekedési eszközöket
- Tisztában vannak a gyalogos közlekedés szabályaival
- Ismernek néhány foglalkozást és ahhoz kapcsolódó tevékenységet

7.7. MATEMATIKAI TARTALMÚ TAPASZTALATOK, ISMERETEK SZERZÉSE

A gyermek aktivitása és érdeklődése során matematikai tapasztalatokat, ismereteket szerez a közvetlen és tágabb természeti – társadalmi környezet formáiról, mennyiségi, nagyságbeli és térbeli viszonyairól. A gondolkodás fejlődésére serkentőleg hat a játék, és annak során használt tárgyak, eszközök. Játékban természetes körülmények között, indirekt módon fejlődhet és fejleszthető.

Már 3 éves korban is adottak a matematikai ismeretszerzés lehetőségei, hiszen a gyerek környezetében található személyek és tárgyak alkalmasak az összehasonlításra, az azonosságok, különbségek felismertetésére, válogatásra, osztályozásra, sorba rendezésre, összemérésre, matematikai műveletek végzésére.

Tevékenységei során ismeretet szerez téri irányokról, „gyakorol” tájékozódni a térben.

Óvodánkban játékon belül, egyéni, páros és mikro csoportos formában valósíthatók meg a fejlesztési feladatok.

7.7.1. FELADATAINK MATEMATIKAI TARTALMÚ ISMERETSZERZÉS TERÜLETÉN

Óvodapedagógusaink feladata olyan szituációkat, feltételeket, problémahelyzeteket, megfelelő érzelmi légkört, figyelemfelkeltő eszközöket (saját készítésű is), tevékenykedési lehetőségeket, megfelelő érzelmi légkört teremteni, amely kiválthatja a gyerekekben a megoldás szükségletét, aktívvá, produktívvá válik általa a gyerek és matematikai jellegű tapasztalatokat, szerez.

A személyiség egészséges fejlődése érdekében biztosítanunk kell a közlési vágy, az önkifejezés, szereplés, versengés és belső motiváltság állapotát.

A probléma helyzetek megkívánják a kutató, kereső tájékozódást, az önálló vagy segítséggel történő problémamegoldást. Így kívánjuk rugalmas, fegyelmezett gondolkodásra, a felfedezés és az ötletes megoldások keresésére nevelni gyerekeinket.

Életkori sajátosságait figyelembe véve a matematikai kezdeményezések során is dominál a kötetlenség (önkéntesség, választási lehetőség, felállhat az asztaltól vagy elmehet a tevékenység helyéről), az örömteli játékokon keresztül szerzett tanulás.

A sikeres iskolakezdés érdekében fontosnak tarjuk az önfegyelmre épülő szándékos figyelem, kitartás, feladattudat, feladattartás képességének erősítését. Ezért a tanköteles korúakat a feladatok elvégzésére és befejezésére ösztönözzük.

Egyéni képességek, munkatempó figyelembevételével, egyéni bánásmóddal, differenciált feladatokkal kell a gyereket sikerélményhez juttatni, fejleszteni önbizalmát, hogy viszonya a tanuláshoz pozitív irányba fejlődjön.

A spontán és szervezett játékos tevékenységek közben feldolgozandó matematikai témakörök listája:

- halmazképzés
- halmazok összehasonlítása tulajdonságaik szerint
- halmazok szétválogatása, bontása részhalmazokra
- halmaz elemeinek sorba rendezése, növekvő, csökkenő számosságú sorozatok
- halmazok összemérése becsléssel, párosítással, másolással
- mennyiségek összemérése: magasság, hosszúság, tömeg, űrtartalom,
- mennyiség, terület, szélesség, vastagság, bőség
- számlálás, számképek azonosítása
- hozzáadás, elvevés, ugyanannyivá tétel
- több, kevesebb, ugyanannyi, relációs jelek használata
- mennyiségek összehasonlítása, mennyivel több, ill. kevesebb
- Páros, páratlan számosságú halmazok
- sorszámlálás
- tapasztalatok a darabszám változásairól
- ismerkedés a semmi fogalmával
- építések szabadon és másolással térben és síkban
- tevékenységek tükörrel, tükrös alakzatok létrehozása, keresése környezetünkben
- tájékozódás a térben, irányok
- tájékozódás a síkban, irányok
- ismerkedés mértani testek tulajdonságaival
- ismerkedés síkidomokkal, játék a logikai készlettel
- kombinatorikai, logikai műveletek végzése
- igaz, hamis állítások a matematikában

7.7.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- képesek tulajdonságok szerint csoportosítani, sorba rendezni, halmazok tulajdonságait összehasonlítani
- képesek halmazok számosságának adott szempontok szerinti megváltoztatására
- tudnak összehasonlítani, összemérni, mennyiségeket (több, kevesebb, ugyanannyi, hosszabb, rövidebb, magas, alacsony, széles, keskeny, könnyű, nehéz), megfelelő szöveget alkotnak mennyiségi viszonyokról
- képesek a meg-és leszámlálásra a 10-es számkörben, tisztában van a semmi fogalmával
- helyesen használják a tő-és sorszámneveket
- tisztában vannak a pár és páros fogalmával
- biztonságosan tájékozódnak síkban és térben
- tudnak másolni térben és síkban egyszerű alakzatokat

- ismerik a térbeli és síkbeli alakzatokat és azok jellemző tulajdonságait
- ismerik a relációs jeleket és megfelelően használják
- ismerik a tükörkép fogalmát, és létre tudnak hozni 2-4 elemből álló tükörkép alakzatokat
- mindennapok során szerzett matematikai tapasztalatait, ismereteit tevékenységeiben alkalmazza

7.8. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

Erich Fromm: "Ha a gyermeket a valóságba akarjuk belenevelni, akkor helyezzük is bele."

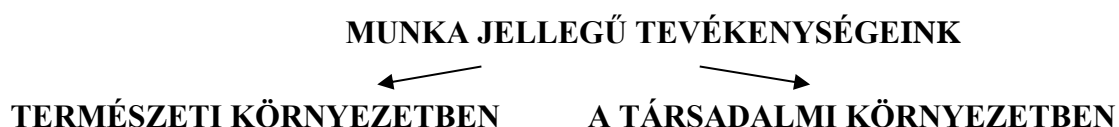
Az óvodai nevelésben a gyermeki munka játékba integrált tevékenység. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és a munka jellegű játékos tevékenység.

Elválaszthatatlan a külső világ megismerésének folyamatától, biztosítja a közvetlen és életszerű tapasztalatokat és az ismeretszerzést, melynek alapja az élethelyzetek természeti és társadalmi környezetben történő biztosítása.

A gyermeki munka jellegű tevékenységek - a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

7.8.1. FELADATAINK A MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK TERÜLETÉN

- A gyermekek szocializációjában a munkajellegű tevékenységek felhasználása.
- A felnőttek munkájának megismertetése.
- Gyakorlás során a manipulatív készség fejlesztése.
- A munkához való pozitív viszony kialakítása.
- A rendre, tisztaságra való nevelés.
- Az akarati tulajdonságok (céltudatosság, kitartás, cselekvési vágy, felelősség érzet) fejlesztése.
- A gyermeki munka élethelyzetben történő végzéséhez szükséges feltételek megteremtése a természeti és társadalmi környezetben egyaránt.
- A spontán helyzetek kihasználási lehetőségeinek biztosítása, az évszakok, illetve az időjárásból adódó lehetőségek megragadása.
- A munkavégzéshez szükséges feltételek, az eszközrendszer csoportonkénti bővítése (akváriumok, kerti szerszámok, talicskák...)
- Folyamatos, konkrét, reális, a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelése.
- A sajátos nevelési igényű gyermek önmagához képest végzi a munka jellegű tevékenységeket

- Növények gondozása:
 - élősarok gondozása (csíráztatás, locsolás...),
 - kerti munkák (udvar, konyhakert).
- Állatok gondozása:
 - halak, teknős etetése, tisztán tartása,
 - madáretetés.
- Évszakhoz kapcsolódó munkák:
 - őszi: levélszűrés, kerti munkák, szüretelés...
 - tél: hó eltakarítás,
 - tavasz: veteményezés,
 - nyár: locsolás.
- A gyermek önmagára irányuló munkája:
 - testápolás, tisztálkodás, étkezés, öltözködés, az általuk használt személyes tárgyak rendben tartása
- egyéni megbízatások teljesítése otthon, óvodában.
- A gyermek közösségért végzett munkája:
 - a környezet rendjének megőrzése.
 - naposi munkák,
 - felelősi munkák,
 - segítség egymásnak, kisebbeknek és a felnőtteknek,
 - ajándékkészítés,
 - játékok javítása, készítése, tisztítása...
 - alkalomszerű megbízatások.

7.8.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYEI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- részt vesznek az élősarok gondozásában és a kerti munkákban. Ismeri a munkaeszközök használatát
- részt vesznek a hobby állatok etetésében, tisztántartásában, gondozásában
- önként vállalnak évszakokhoz kapcsolódó munkákat (levélszűrés, hólapátolás stb.)
- önállóan végzik az önmagukra irányuló munkákat
- közösségért végzett feladataikat felelősségteljesen, pontosan látják el
- a sajátos nevelési igényű gyermek megismeri a munkajellegű tevékenységeket és végzi azokat a tevékenységeket, amit segítséggel, vagy önállóan tud végezni.

7.9. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

A tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

A tanulási folyamat nem különül el a 3 - 7 éves gyermek fejlesztése során, hanem szervesen összefügg minden tevékenységi formával, mely szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése.

A tanulást támogató környezet megteremtése során építünk a gyerekek előzetes tapasztalataira, ismereteire. Célunk, hogy ez a tevékenység teljesen a játékba ágyazottan jelenjen meg.

Nevelésfilozófiai koncepciókból adódik, hogy a tanulás folyamatában nem az egyoldalú ismeretszerzést, képességfejlesztést tartjuk dominánsnak, hanem hogy a már meglévő és fejlődő ismereteit konstruktívan alkalmazza a gyermek, illetve kedvet kapjon ismeretei bővítéséhez.

A játékba ágyazott tanulást a gyermek tevékenységi vágyára, játékos beállítódására, természetes kíváncsiságára, motorikusságára, eredményre, törekvési igényére, önkifejezésre, az önállóságra törekvési szándékára építjük.

Az egyéni képességfejlesztést, személyre szabott pozitív értékelést, az egyénre figyelmet, a gyermek életben való eligazodását, magatartáskultúrájának csiszolását irányadónak tartjuk, és e szerint irányítjuk a tanulás folyamatát elősegítve személyiségének kibontakoztatását.

A tevékenységre, az élethelyzetek kihasználására épülő tapasztalatszerzést folyamatosan biztosítjuk, a hatások egymásra épülnek, naponta ismétlődnek és újjal gazdagodnak, így nem mozaikolt, hanem összefüggéseiben követhető, később alkalmazható a gyermekek számára. Próbálkozással, kísérletezéssel, megfigyeléssel tapasztalatokat biztosítunk. Az élethelyzetekben történő tanulás először utánzással, óvónői és kortársi minta után valósul meg, később ezt felváltja a próbálkozás, játékos, cselekvéses tanulás, kísérletezés.

A legcélravezetőbbnek a kötetlen mikrocsoportos, egyéni fejlődésre és fejlesztésre koncentrálnó játékos tanulási tevékenységet tartjuk, így szervezzük munkánkat.

A jól szervezett tanulási tevékenység eredményeként az erőfeszítések árán sikerélményhez juttatjuk a gyermekeket, képességeik fejlődnek, erősödik reális önbizalmuk, ez fokozza biztonságérzetüket, emocionális stabilitást eredményez.

7.9.1. FELADATAINK A TANULÁS TERÜLETÉN

- Az eredményes tanulás feltételeinek megteremtése, azaz a gyermek cselekvő aktivitásának biztosítása és a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének megteremtése.
- A tanulás, mint tevékenységforma beágyazása a gyermeki játékba, aminek alapja a gyermek természetes érdeklődése.
- Az egyénileg eltérő elsajátítás folyamat figyelembevétele, az egyéni és differenciált fejlesztés megoldása.
- A motivációnak kiemelt szerep biztosítása a tevékenységre való érzelmi ráhangolásban.
- A tanulás folyamatának eredményességét a helyszíni és tevékeny manipuláció szolgálja.
- A külső környezetből szerzett tapasztalatok, információk, átélések feldolgozása, cselekvő, sok érzékszervet foglalkoztató felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

Nekünk, pedagógusoknak a felelősségünk abban rejlik, hogy képesek legyünk igazodni a gyermeki szükségletekhez az egyes egyének esetében is.

Ha ezt megvalósítjuk, tevékenységünk fejlesztő hatásával a tanulás iránti vágyat is kialakítjuk.

7.9.2. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- kialakult feladattudattal és feladattartással rendelkeznek
- feladatmegértő és megoldó képessége korának megfelelően fejlett, önálló
- képesek konkrét összefüggéseket, ok-okozati viszonyokat felismerni

- szándékos figyelmük eléri a 10-15 percet
- képesek gondolataikat érthetően szavakba, mondatokba foglalni

8. AZ 1993. ÉVI LXXIX. T. 47.§ - NAK RENDELKEZŐ RÉSZEI ÉS AZ EBBŐL ADÓDÓ FELADATAINK, VALAMINT A 137/1996.(VIII.28.) KORMÁNYRENDELETET MÓDOSÍTÓ 51/2004.(III.23.) KORMÁNYRENDELET

Az óvoda nevelési alapelvei, célkitűzései a koncepciónk szerves része, ezáltal kiegészítést nem igényel.

A sajátos nevelési igényű gyermekek neveléséhez szükséges pedagógiai módszereket tudatosan választjuk meg az eredményesség céljából.

a) A közösségi életre történő felkészítés a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének segítése.

A szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermekek felzárkóztatása során fontos a családdal és a megelőzést szolgáló intézményekkel való szoros együttműködés kialakítása. (Nem általánosított, kötelezően követendő családmódban gondolkodunk, hanem a gyermekek viselkedésének motívumait kíséreljük figyelemmel.)

- Óvodánk, a mentálhigiénés primer prevenció során a szeretetteljes, biztonságot nyújtó légkör megteremtését tekinti elsődleges feladatának, melyben a gyermekek egyéni képességeit, érdeklődését, szociokulturális háttérét figyelembe véve fejlődhetnek.
- Mivel az óvoda egyben humán szolgáltatást is nyújtó szocializációs rendszer, a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekeket leginkább itt éri a számukra megfelelő direkt és indirekt hatások:
 - társadalmilag elfogadott normák közvetítése
 - magatartási minták elsajátítása
 - érzelmi fejlődés
 - önértékelés támogatása
 - pozitív énkép alakítása, erősítése.
- A gondozási funkciók keretén belül, tekintettel a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekekre is, lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek igény szerint a fő étkezésen kívül is étkezhessenek, nyugodt, kulturált körülmények között.
- A családdal való szoros együttműködés még inkább fontos a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek esetében.

Kapcsolattartási formáink a családdal:

- mindennapi személyes beszélgetések
- fogadóórák
- családlátogatások

A kapcsolattartási formák során elsődlegesen a gyermekeket érintő problémák, feladatok kerülnek előtérbe.

b) A gyermek és ifjúság védelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység.

A gyermekvédelmi törvény ENSZ gyermekek jogairól szóló egyezményének és a közoktatási törvényben foglaltak ismeretei alapján, az óvodai gyermekvédelmi munka az alábbi feladatokat tartalmazza:

- A gyermekvédelemnek fel kell vállalnia, hogy segítse a családi nevelést, ismertesse meg és fogadtassa el a helyes szokásokat, normákat, melyeket a mindenkori társadalom önmaga számára megfogalmaz.
- A gyermek és a családi háttér megismerése.
- Szükség szerinti segítségnyújtás a szülőknek ahhoz, hogy a törvényben meghatározott kötelezettségeinek eleget tegyenek.
- A csoportos óvónők jelzései alapján, az óvoda vezetőjével egyeztetve, az anyagilag hátrányos helyzetű családok részére étkezési hozzájárulás, rendszeres vagy rendkívüli segély igénylése.
- Kapcsolat felvétele – szükség esetén – a Családsegítő Központtal, Nevelési Tanácsadóval, Gyermekjóléti Szolgálattal.
- Környezet tanulmány végzése a csoportos óvónőkkel, a tapasztalatok írásbeli rögzítése.
- Beszámolás a gyermekvédelmi munkáról a nevelőtestületi értekezleten.
- A pszichológussal folyamatos kapcsolattartás a gyermekek fejlődéséről, előrehaladásáról. A csoportos óvónőkkel ezek visszajelzése.

Óvodánkban a prevenció kap kiemelt szerepet, mivel veszélyeztetett gyermekünk nincs.

9. A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI, TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

Az óvodai nevelés, a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Együttműködési formák	Időkeret rendszer	A megvalósulásért felelős személyek	Dokumentációs kötelezettség	Ellenőrzés gyakorisága	Ellenőrzésért felelős személyek
1. Családlátogatás	* tanévkezdést megelőzően, minden új gyermeket * problematikus gyermekek esetében	Csoportos óvodapedagógusok	tapasztalatok írásbeli rögzítése az anamnézis lap mellékletében	évi 1 alkalom	- gyermekvédelmi felelős - minőségügyi vezető
2. Szülői értekezletek	* tanévkezdést elősegítő összevont	Óvodavezető	- jelenléti ív - jegyzőkönyv	Évi 1 alkalom	óvodavezető
	* iskolaválasztást elősegítő összevont	Óvodavezető	- jelenléti ív - jegyzőkönyv	Évi 1 alkalom	óvodavezető
	* csoportonkénti tanévkezdő	Csoportos óvodapedagógusok	- jelenléti ív - jegyzőkönyv - témakör vázlat	rendszeres	óvodavezető
	* csoportonkénti tanévzáró	Csoportos óvodapedagógusok	- jelenléti ív - jegyzőkönyv - témakör vázlat	rendszeres	óvodavezető
3. Fogadó órák	* évi 3 alkalom	Csoportos óvodapedagógusok	jelenléti ív	félévenként	minőségügyi vezető
4. Nyíltnapok	* évi 1 alkalom	Csoportos óvodapedagógusok	- napi tevékenység vázlat - Jelenléti ív	alkalmanként	óvodavezető
5. Nyílt úszás	* évi 1-2 alkalom	Csoportos óvodapedagógusok	- jelenléti ív	tanév végén	

6. Nyílt nyelvórák	* évi 1 alkalom	nyelvtanár	- jelenléti ív	tanév végén	minőségügyi vezető
7. Nyílt ünnepek	* kiscsoport: o évzáróval egybekötött anyák napi ünnepség	Csoportos óvodapedagógusok	- napi tevékenység vázlat - jelenléti ív	alkalmanként	óvodavezető
	* középső csoport: o évzáróval egybekötött anyák napi ünnepség	Csoportos óvodapedagógusok	- napi tevékenység vázlat - jelenléti ív	alkalmanként	óvodavezető
	* nagy csoport o Anyák napi ünnepség o Évzáróval egybekötött ballagási ünnepség	Csoportos óvodapedagógusok	- műsor terv	alkalmanként	óvodavezető
8. Nyitott óvodai rendezvények	* Családi nap * Mihály-napi vásár * Márton-nap	- rendezvény szervező - csoportos óvodapedagógusok	- forgatókönyvek	alkalmanként	- óvodavezető
9. Egyéb kapcsolattartási formák	* kérdőív a szülőknek évi 1 alkalommal	minőségügyi vezető	- összegző értékelés	- tanév végén	minőségügyi vezető

10. A PEDAGÓGIAI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES A NEVELŐ MUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE.

A nevelőmunkát segítő eszközök:		
Játékok:	Gyakorlójáték eszközei Szerepjáték eszközei Építő-konstruáló játék eszközök Szabályjátékok Bábok Képességfejlesztő játékok	
Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök:	Rollerek Futóbiciklik Kerékpárok Ugrálókötelek Homokozók Léglabdák Teniszütők Tollasütők Kézilabdaháló Kosárlabdapalánk Egyensúlyozó gerenda Fa és fém mászóakák Körhinta Lengő hinta Libikóka Mókuserék Rugós hinta Csúszdák Kuckók	Gyűrűhinta Pedálló Piramis mászóka Torna kötél Torna botok Karikák Bóják Rudak Torna padok Maroklabdák Gumilabdák Szivacs kézilabdák Trambulinok Szobai libikóka Egyensúlyozó korong Rugós deszka Zsámolyok Greifswald tornakészlet Tornaszőnyegek Bordásfal Body Roll hengerek Gördülő deszkák Egyensúlyérző fejlesztő eszköz készlet Testkoordinációs képességeket fejlesztő eszközök Relax labdák Mozgáskotta
A külső világ megismerését célzó eszközök:	Élősarok állványok Terráriumok Akváriumok Távcsövek Nagyítók Vetítővászon Diavetítő Diafilmek Gyermekméretű gereblyék, kapák, lapátok, lombseprők Kukoricapattogtató Goffri sütő Chips sütő	Hordozható elektromos sütő-főző Olajsütő Szendvicssütő Aszalógép Gyümölcscentrifugák Könyvek Szemléltető készletek Mini-matt applikációs készlet Képernyős mikroszkóp Nagyméretű tükörfelületek fogsor modell homok-víz asztal

	Kenyérsütő	
A zenei nevelés eszközei:	CD-s, magnós rádiók CD lemezek Magnókazetták (népzenei, komolyzenei)	Hangszerek Elektromos orgona
Ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök:	Méhviaszkréták Színes ceruzák Tempera és vízfestékek Agyag Gyurma Körmöcskék Szövőkeretek Jobb és balkezes ollók	
A gyerekek jobb komfortérzetét szolgáló eszközök:	Párakapu	
Nyugodt pihenést biztosító eszközök:	Új, nagy fekvőfelületű ágyak Levegő párásítók Illatmécsesek Fényvédő redőnyök	
Gyermekbútorok:	Waldorf asztalok Ergonómiai gyerek székek Natúr fenyő bútorok, öltöző és tálalószekrények	
Egyéb:	Mikrosütő Fénymásológépek Spirálozó gép Logopédiai foglalkoztató Lamináló gép	

A meglévő eszközhátteret folyamatosan bővítjük.

A helyi nevelési program eredményes működését segítik:

- Gyermekünk Jobblétéért Alapítvány
- Pályázatok (Európai Unió, Minisztériumi, Fővárosi, Kerületi stb.)

Személyi feltételrendszerünk

Az óvodapedagógusok végzettség szerinti megoszlása:	
Óvónőképző Főiskola és óvodai szakértő szak	1 fő
Óvónőképző Főiskola és közoktatási vezetői szakvizsga	1 fő
Óvónőképző Főiskola és óvodavezetői szakvizsga	3 fő
Óvónőképző Főiskola	10 fő
Fejlesztő pedagógusi képzettséggel rendelkezik	1 fő
Óvónőképző Főiskola család és gyermekvédelem szakos pedagógus	1 fő
Tantóképző Főiskola	1 fő
Óvodamenedzser	1 fő
Inkluzív nevelés mesterfokozat	1 fő

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus. Elfogadó, segítő, támogató attitűdje mintát jelent a gyermekek számára: személyisége az elfogadó és segítő, támogató attitűdön alapszik.

A nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkája hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez.

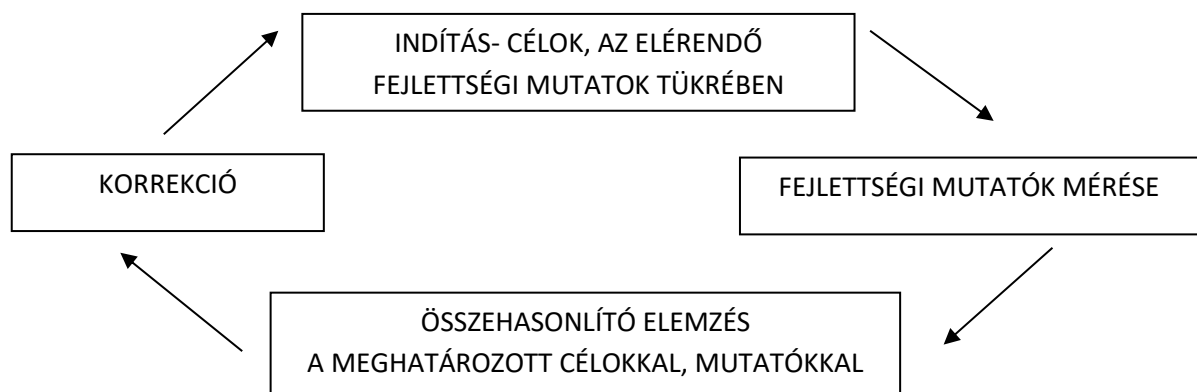
Helyi nevelési programunk jó szintű végzéséhez biztosított a sokirányú szakvégzettség.

Célunk a társadalomban végbemenő változások gyermekekre mért hatásából eredő feladatokhoz a további képzés hozzárendelése és az Európai Unió csatlakozásából következő feladatok követése!

11. GYERMEKI KÉPESSÉG ÉS FEJLETTSÉG MÉRÉSÉNEK FORMÁJA

A gyermekek fejlődésének mérése, értékelése az óvodapedagógusok folyamatos feladata.

Az ellenőrzés és értékelés rendszere:

A gyermeki fejlődés mérése a nevelőtestület által kidolgozott mérési rendszerrel történik, melyhez segédanyagként a: KÉPESSÉGMÉRÉS AZ ÓVODÁBAN – Hajdúböszörményi kiadványt használtuk.

A mérés módszerei:

- folyamatos megfigyelés
- játékos, direkt mérési helyzetek
- gyermekmunkák elemzése
- játékos feladatlapok

Az értékelés módszere:

A gyermek fejlettségi szintjének, változásainak összevetése a program célrendszerével.

A mérési, értékelési adatok rögzítése:

Fejlődési naplóban:

- évente két alkalommal (komplex képességszint vizsgálat)

- folyamatos feljegyzések

Csoport napló:

- nevelő-oktató munka értékelése félévente (programbeválás értékelése)

A gyermeki fejlettségmérés területei:

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD

1. testi és mozgásfejlettség
2. egészségügyi szokások és önkiszolgálás

ÉRZELMI, ERKÖLCSI, ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

1. érzelmi, akarati élet
2. szociális magatartás
3. családi körülmények
4. család és óvoda kapcsolata

ÉRTELMI FEJLETTSÉG

1. figyelem
2. gondolkodás
3. emlékezet

TEVÉKENYSÉGI FORMÁK

1. játék
2. munka jellegű tevékenységek
3. tanulás
4. anyanyelv és kommunikáció
5. mesélés, verselés
6. ének, zene, énekes játék, gyermektánc
7. rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
8. külső világ tevékeny megismerése
9. mozgás, mozgásos játékok

12. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSI ÉS FEJLESZTÉSI TARTALMA, ELVEI ÉS AZ EZZEL KAPCSOLATOS FELADATOK

A sajátos nevelési igényű az a gyermekek, tanulók integrált nevelésének jogi hátterét a 2/2005.(III.1.) OM rendelet valamint a Köznevelési törvény 1993.LXXIX.121.§ (1) 29. biztosítja, amely kimondja, hogy „Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján

a) testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd,

b) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd”

A Ktv.30.§ (1) kimondja továbbá, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekeknek, tanulóknak JOGA, hogy különleges gondozás keretében ÁLLAPOTÁNAK MEGFELELŐ pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy IGÉNYJOGOSULTSÁGÁT megállapították.

Óvodánkban a sajátos nevelési igényű gyermekek funkcionális integrációját valósítjuk meg, amely keretében a testi fogyatékos gyermekeket az óvodai élet teljes időtartama alatt együtt neveljük ép társaikkal. Ennek megfelelően az integráció alapja a gyermeki jogok és az esélyegyenlőség biztosítása.

Az Alapító Okiratunk szerint:

„A többi gyermekkel együtt, azonos csoportban nevelhető enyhe értelmi fogyatékos, pszichés fejlődési zavarral küzdő, valamint érzékszervi (látási, hallási,) fogyatékos, sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása.”

Óvodánkban a sajátos nevelési igényű gyermekek érdekében az alábbi célok megvalósítására törekszünk:

- a sajátos nevelési igényből eredő hátrány csökkentése szakember segítségével,
- az integráció elősegítése, az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése, pedagógiai habilitáció, rehabilitáció gyakorlatának kialakítása,
- a habilitációs, rehabilitációs célú terápiaik váljanak az óvoda nevelési programjának tartalmi elemeivé,
- a nevelés hatására kialakítani az alkalmazkodó készséget, erősíteni az akaraterőt, az önállóságra törekvést és az együttműködési készséget,
- a mozgásos tapasztalatszerzés belülről jövő igényének kialakítása,
- az akadályozottság, hátrány leküzdésének késztetés,
- a pozitív személyiségjegyek, képességek megismertetése
- olyan feltételrendszer biztosítása, mely figyelembe veszi a speciális nevelési szükségleteket

A sajátos nevelési igény a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, valamint a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét fejezi ki.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé. A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározza a fogyatékoság típusa, súlyossága; a fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje; a gyermek életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei, képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei.

A percepció zavarok miatt a gyermek mindent lassabban végez el, mivel a különböző jellegű tevékenységeknek az észlelés elengedhetetlen feltétele. Probléma jelentkezhet a külvilág

észlelésében, de sérült lehet az önmaga észlelése: a kinesztézia, a mélyérzés, amely miatt a testséma sem megfelelő. Ez maga után vonja a környezethez való viszony megváltozását, a szükséges eszközök nem megfelelő használatát. Az észlelés zavara bizonytalanságot válthat ki, amely miatt a gyermek azokat a dolgokat sem meri elvégezni, amelyekre képes lenne. Ezért sok biztatásra és türelemre van szüksége, nem pedig arra, hogy helyette végezzék el a tevékenységeket.

Természetesen előfordulhat olyan helyzet, amikor nincs idő arra, hogy a gyermek az önállóságot gyakorolja, de törekedjünk arra, hogy ezek számát a lehető legkevesebbre csökkentsük. Ehhez türelemre, megfelelő időbeosztásra és a napirend tudatos szervezésére van szükség.

A helytelen nevelési szokások is befolyásolják a sérült gyermekek önellátását, önállósodását. Gyakran azt tapasztaljuk, hogy a gyermeket jó szándékú - de helytelen - szeretetből túlságosan óvják, túlzottan segítik, sok mindent elvégeznek helyette. Másik probléma a túlzott elvárás, amikor a gyermek képességeit meghaladja az, amit kívánnak tőle. Mindkét probléma önbizalom hiányhoz vezethet, és a gyermeket nem vezeti rá arra, hogy a "normálhoz" közelítő életet tanuljon meg élni.

Az óvoda - a teljes nevelőközösség - feladata a gyermek képességeihez igazodó elvárások tükrözése. A gyermeknek elegendő időt kell hagyni, és következetesen megkövetelni tőle azokat a feladatokat, tevékenységeket, melyeket már el tud végezni. Mindemellett pedig folyamatosan új tevékenységeket kell tanítani neki, betartva a fokozatosság elvét.

A testi fogyatékos gyermek esetében nehezítetté válik a kommunikáció is, amely izoláltságához, elszigeteltséghez vezethet a csoporton belül. Ez részint a beszédbeli zavarokból ered, részint pedig a nonverbális kommunikációs eszközök nem megfelelő használatából. Ezek miatt megváltozik a környezethez való alkalmazkodás képessége is. Mivel állandó segítségre szorul, a környezetével kialakuló kapcsolat felborulhat, nem tud folyamatos kölcsönösséget fenntartani, hanem eltolódik a "csak kapok" irányába. Tehát nehezítetté válhat a gyermek szocializációja. Mindezek következményeként önbizalma, önértékelése csökkenhet, a gyermek passzívvá, motiválatlanná válhat, és társaival nem tud egészséges kapcsolatot kialakítani.

Nevelőmunkánkban építünk arra, hogy a mozgássérült gyermekek mintaként tekintik és érzelmileg kötődnek ép kortársaikhoz. Ez részükre spontán létrejövő húzóerőt jelent. Énképük és önértékelésük pozitív irányba fejlődik, csökken a függőségi beállítódásuk, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség tudata.

Az ép gyermekek részéről a gyermeki előítélet-mentességre építünk. Ezzel a későbbi társadalmi integrálódás, a természetes elfogadó attitűd kialakulásának alapjait célozzuk meg, valamint azt, hogy megtanulják a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányát.

A társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a másság természetesnek tekintése, valamint a másik pozitív tulajdonságainak értékelése.

Az óvodapedagógusok feladatai:

- Speciális szakember - gyógypedagógus - segítségével, irányításával, pedagógiai munkával végzett rehabilitációs fejlesztés, a sérült területek, képességek fejlesztése, kompenzálása játékos, életkorhoz, terhelhetőséghez alkalmazkodó egyéni (külön) és csoportos (közös) foglalkozási formában
- Differenciált, egyéni bánásmód az eltérő fejlődés lehetőségének biztosítása
- Védetség biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermekek szocializációjának elősegítésére
- A normál közösség húzóerejének érvényesítése
- Önállóságra nevelés
- Mindazon speciális eszközök, egészségügyi és pedagógiai rehabilitációs lehetőségek biztosítása, melyekre a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatot tesz
- Szükség esetén egyéni fejlesztési terv készítése, individuális módszerek, technikák alkalmazása
- Egy-egy nevelési helyzet problémamegoldásához alternatívák keresése
- Egyenlő bánásmód, esélyegyenlőség megvalósítása
- Titoktartási kötelezettség betartása minden szinten
- A szakemberekkel való folyamatos együttműködés
- Rendszeres team megbeszélések kezdeményezése:
 - óvodapedagógus
 - a sérülést specifikusan ellátó szakember
 - szülő

13. AZ ÉLETHELYZETBEN FEJLŐDNI PEDAGÓGIAI PROGRAM MŰKÖDÉSI RENDJE

Az óvodai nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott pedagógiai program alapján történik és a gyermek neveléséhez szükséges a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében, szerveződik.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus irányítja.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van.

Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyerekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző munkatárssal.

Az intézmény szervezeti felépítése:

A Rákosmenti Hófehérke óvoda az 1996. évi LXII. Törvény és a 48/ 1996 (X. 18) számú helyi képviselőtestület rendelete alapján a szülők igényeit figyelembe véve, heti 60 órában tart nyitva.

A nyitva tartás egész ideje alatt óvodapedagógusok foglalkoznak a gyermekekkel. Reggel 6 – 7 óra között, valamint délután 17 – 18 óra között a tevékenységek csoportösszevonás keretében valósulnak meg.

A csoportalakítás során törekszünk a homogén összetétel kialakítására.

Óvodánk a jövőben is fogad enyhe testi és értelmi fogyatékos, nemzetiségi, gyermekeket.

13.1. NAPIRENDÜNK

Napirendünket folyamatosság és rugalmasság jellemzi.

A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakításával szem előtt tartjuk a játék kitüntetett szerepét.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermekek egyéni szükségleteihez, tekintettel a helyi szokásokra, igényekre.

TEVÉKENYSÉGEK	IDŐTARTAM
Reggeli ügyelet keretében szabad játék és egyéb változatos tevékenység.	Max. 1 óra, a korán érkező gyerekek számára.
Játéktevékenység, kezdeményezések, szervezett fejlesztés-minden napos mozgás, sport és szervezett élethelyzetek (étkezés: reggeli vagy tízórai a gyermekek óvodába érkezésének idejétől függően!	3 – 3.5 óra
Csoportonkénti döntés alapján folyamatos vagy egy időben történő szervezési módban – gyermekcsoport összetétel meghatározottság szerint).	1.5 – 2 óra
Udvaron vagy egyéb szabad helyszínen történő játék és élethelyzet kihasználás.	1 – 1.5 óra
Gondozási feladatok végzése, ebéd, higiéniai tevékenységek a pihenéshez szükséges feltételek megteremtése.	
Mesehallgatás – pihenés – alvás:	
3 – 4 évesek	1.5 – 2 óra
5 – 6 – 7 évesek	1 – 1.5 óra
6 – 7 évesek március hónaptól udvaron tartózkodnak, + az 5 éves alvásigénnyel nem rendelkezők.	
Gondozási teendők, uzsonna	1 óra
Délutáni játéktevékenység (a szabadban vagy csoportszobában az időjárástól függően!)	1 óra
Délutáni ügyelet a mindenkori ügyeletes óvodapedagógussal csoportban vagy udvaron.	18 óráig
(A földszinti folyosón lévő ügyeleti rendről való jelzést a mindenkori ügyeletes óvónő köteles cserélni!)	

13.2. HETI RENDÜNK

A gyermekek egészséges, tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez biztosítjuk a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységeket, együttműködő képességet, feladattudatot fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozásokat.

	3 - 4 évesek	5 - 6 - 7 évesek
MOZGÁS TESTNEVELÉS	2 alkalom. Mindennapos mozgás napi 2 alkalom.	2 alkalom. Ebből heti 1 alkalom, úszás. Mindennapos mozgás napi 2 alkalom. Esetenként kerékpározás: szept., okt. havi 2 alkalom Márc. - máj. havi 2 alkalom
A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	2 alkalom + spontán helyzetek.	2 alkalom + spontán helyzetek.
VERS, MESE	2 alkalom + mindennapos mesélés.	2 alkalom + mindennapos mesélés.
RAJZOLÁS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	2 alkalom Mindennapos tevékenység + élethelyzetekből adódó feldolgozás.	2 alkalom Mindennapos tevékenység + élethelyzetekből adódó feldolgozás.
ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK	2 alkalom + spontán helyzet.	2 alkalom + spontán helyzet.

A szülők igényei alapján alkalmanként speciális foglalkozásokat szervezünk, melyeket rugalmasan építünk be heti- és napirendünkbe.

14. PEDAGÓGIAI ADATKEZELÉS

Dokumentumok	A dokumentum tartalma	A dokumentum időkeret	Megvalósulásért felelős	Ellenőrzés gyakorisága	Ellenőrzést végző személy
1. nevelési terv	-a csoport szokás és szabályrendszere, -beszoktatási terv (kiscsoportban) - az elért eredmények értékelése, fejlesztésre váró feladatok meghatározása	- félév	- csoportos óvodapedagógusok	- félévente	- vezető helyettes
2. programterv	- ünnepekhez, évszakokhoz kapcsolódó szervezési feladatok a csoport életében	- évszakonként	- csoportos óvodapedagógusok	- félévente	- vezető helyettes
3. fejlesztő tevékenységek terve	- tevékenységek témaköreinek éves terve - tevékenységek heti terve	- egy nevelési év - hetente	- csoportos óvodapedagógusok csoportos óvodapedagógusok	- tanév eleje (szeptember utolsó hete) - alkalmanként	-óvodavezető - vezető helyettes

<p>4. egyéni fejlődés, fejlesztés</p>	<p>- anamnézis lapok</p> <p>- családlátogatás és beszoktatás tapasztalatai</p> <p>- fejlődési napló (a gyermek folyamatos, tematikus megfigyelése egész óvodai élete során)</p> <p>- képességfelmérő előszűrés,</p> <p>iskolaérettségi vizsgálat (DIFER)</p>	<p>-óvodába érkezéskor</p> <p>-óvodába érkezéskor, folyamatosan</p> <p>- évente kétszer (október-április)</p> <p>- évente egy alkalommal a tanköteles gyermekeknél</p>	<p>-csoportos óvodapedagógusok</p> <p>- csoportos óvodapedagógusok</p> <p>- csoportos óvodapedagógusok</p> <p>- csoportos óvodapedagógusok</p>	<p>-minden tanév novembere</p> <p>- minden tanév novembere</p> <p>- tanév végén</p> <p>- tanév eleje</p>	<p>- munkaközösség vezető</p> <p>- munkaközösség vezető</p> <p>- munkaközösség</p> <p>óvodavezető</p>
---------------------------------------	---	--	--	--	---

15. A PEDAGÓGIAI PROGRAM, MÉRÉSI, ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE

TEVÉKENYSÉG	CÉL	FELADAT	MÓDSZEREK	FELELŐS
PEDAGÓGIAI PROGRAM MÉRÉSE	A program eredményességének mérése a munka tartalmi megvalósítása szempontjából.	<ul style="list-style-type: none"> * nevelőtestületi attitűdök: - óvodapedagógusok munkakedve, pedagógiai kultúrájának fejlődése, - az óvodapedagógusok komfortérzete az óvodai munkával kapcsolatosan * a nevelők felkészültsége, az egy csoportban dolgozó óvodapedagógusok összehangolt tevékenysége * az élethelyzet általi nevelési helyzetek teremtése * a gyermek élettere, pszichés klímája, ezek szervezettségének minősége * a gyermek viselkedésének változása, fejlődési eredmények a helyi eszközrendszer megfelelésége a célok eléréséhez 	- közvetlen megfigyelés	
		* az óvodapedagógusok tapasztalatai a programmal kapcsolatosan	- beszélgetés	
		* konkrét pedagógiai kérdésekkel kapcsolatos pedagógusi és óvodaszék képviselői nyilatkozat	- interjú	

		* szülők és nevelőtestület részére kidolgozott kérdőívek szerkesztése	- kérdőív	
		* a helyi program követelményi megfeleltetése a céloknak * munkatervek, nevelési- és csoporttervek elemzése, * a fejlesztési területek összehangoltsága * a nevelés területei közötti összhang vizsgálata	- dokumentumelemzés	
		* fejlődési mutatók mérése (akkor szükséges, ha a megfigyelés és dokumentáció elemzése nem szolgáltat az értékeléshez elegendő anyagot)	- mérés	
A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE	Szakmai célkitűzések összevetése a tényleges működés eredményeivel, tartalmával	* Elemző összegzés készítése, javaslattok kidolgozása a szükséges változtatásokhoz	- értékelés	
TÁJÉKOZTATÁS A VEZETŐI ÖSSZEGRŐL (nevelőtestület, szülők-fórum)	A szükséges változások megismertetése	* nevelőtestületi értekezlet szervezése * szülői fórum szervezése	- beszámoló	

16. ESZKÖZ ÉS FELSZERELÉSI JEGYZÉK, VALAMINT A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TESTI FOGYATÉKOS GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSÉHEZ SZÜKSÉGES FELTÉTELEK

Óvodánk rendelkezik a helyi nevelési program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

I. HELYISÉGEK

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	A megvalósulás szintjének %-os aránya	Megjegyzés
csoportszoba	gyerm.csop. 1	100%	
tornaszoba	óvodánként 1	0%	nem biztosított
logopédia és egyéb. fejl. szoba	óvodánként 1	100%	
játszóudvar	óvodánként 1	100%	
óvodavezetői iroda	óvodánként 1	100%	
óvoda. vez. h. iroda	óvodánként 1	0%	nem biztosított
gazd. vez. iroda	óvodánként 1	100%	
nevelőtestületi szoba	óvodánként 1	0%	nem biztosított
orvosi szoba	óvodánként 1	0%	nem biztosított
gyermeköltöző	gy.csoportonként 1	50%	2. csoportnak 1 öltözője van
gyermekmosdó, wc	gy.csoportonként 1	100%	

Kiszolgálóhelyiségek

Felnőtt öltöző	épületenként 1	100%	
elkülönítő szoba	óvodánként 1	0%	nem biztosított
melegítőkonyha	óvodánként 1	100%	
tálaló-mosogató, felnőtt étkező	óvodánként 1	100%	
Felnőtt mosdó	épületenként 1	10%	csak kézmosó
felnőtt wc	épületenként 1	100%	
mosléktároló	óvodánként 1	0%	nem biztosított
egyéb raktár	óvodánként 1	60%	nagyon kicsi az alapterülete, ezáltal nem megfelelő a tároló kapacitása
szertár	épületenként 1	60%	nagyon kicsi az alapterülete, ezáltal nem megfelelő a tároló kapacitása

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

1. csoportszoba

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Megvalósulás szintjének %-os aránya	Megjegyzés
óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	100%	
gyermekszék	gyermeklétszám szerint 1	100%	
gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	100%	
fényvédő függöny	ablakonként	100%	kb. 3. évenként az elhasználódás miatt cseréje szükséges
szőnyeg	gy.cso.p.ként, padló egyötödének lefedése	100%	kb. 3. évenként az elhasználódás miatt cseréje szükséges
járási szőnyeg	Csoportszobánként 2	100%	
Fektető tároló	Valamennyi gyermekágy tárolásához	100%	
élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	90%	egy csoportban balesetveszélyessé vált, cserére szorul
hőmérő	gyermekcsoportonként 1	60%	3. db jól biztosítja a szükségszerűséget
óvodapedagógusi asztal	gyermekcsoportonként 1	0%	nem fér el a teremben ilyen csoportlétszám mellett, de pedagógiailag sem indokolt!!!
Felnőtt szék	gyermekcsoportonként 1	0%	nem fér el a teremben ilyen csoportlétszám mellett, de pedagógiailag sem indokolt!!!

2. tornaszoba

tornaszoba, tornaterem	óvodánként 1	0%	nem biztosított
tornapad	2	100%	
tornaszőnyeg	1	100%	
bordásfal	2	20%	mivel 1 csoportszobában van bordásfal
óvodai többfunkciós mászó készlet	1	0%	a tárolása nem megoldott a jelen körülmények között

3. Logopédiai foglalkoztató

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	A megvalósulás szintjének %-os aránya	Megjegyzés
tükör	1	100%	
asztal	1	100%	
szék	2	100%	
szőnyeg	1	100%	

Biztosított a megfelelő munkakörnyezet az óvoda munkatársainak valamint lehetőséget biztosítunk a szülők fogadására

5. Óvodavezetői iroda

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	A megvalósulás szintjének %-os aránya	Megjegyzés
íróasztal és szék	1-1	100%	
tárgyalóasztal	1	100%	
szék	2	100%	
telefon	1	100%	
könyvszekrény	1	100%	
iratszekrény	1	100%	

6. Óvodavezető-helyettesi, gazdasági vezetői iroda

/ Az óvodavezető helyettesnek nincs vez.hely. irodája, így az adatok az óvodatitkár helyiségére vonatkoznak/

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	A megvalósulás szintjének %-os aránya	Megjegyzés
asztal	felnőtt létszám alapján	100%	1 fő óvodatitkári létszám szerint 1db íróasztal biztosított
szék	felnőtt létszám alapján	100%	1 fő óvodatitkári létszám szerint 1db szék biztosított
iratszekrény	2	100%	
lemezszekrény	1	0%	nem férne el a helyiségben
számítógép, nyomtató	1	100%	
számítógépasztal és szék	1	0%	nem férne el a helyiségben
írógép	1	0%	nincs szükség rá
telefon	1	100%	

7. Nevelőtestületi szoba

Nem rendelkezünk nevelőtestületi szobával!

8. Orvosi szoba

Nem rendelkezünk orvosi szobával!

9. Gyermeköltöző

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	A megvalósulás szintjének %-os aránya	Megjegyzés
öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gy.létsz. figyelembevételével	100%	
öltözőpad	gy.létsz. figyelembevételével	100%	

10. Gyermekmosdó, wc

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	A megvalósulás szintjének %-os aránya	Megjegyzés
törülközőtartó	gy.létsz. figyelembevételével	100%	
falitükör	mosdókagylóként 1	100%	
hőmérő	Helyiségenként 1	100%	
fogmosótartó	gy.létsz. figyelembevételével	100%	higiéniai szempontból fél évenként cserét igényel

III. TISZTÁLKODÁSI ÉS EGYÉB FELSZERELÉSEK

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	A megvalósulás szintjének %-os aránya	Megjegyzés
egyéni tisztálkodó szerek	létszám szerint 1 (fésű, fogkefe, fogmosópohár)	100%	
tisztálkodó-felszerelések	mosdókagylóként 1 (ruhakefe, körömkéfe, szappantartó)	100%	a szappant, higiéniai okokból felváltotta a tubusos folyékony szappan!
fésűtartó	gyermekcsoportonként 1	100%	3 évenkénti cseréjének pótlása szükséges
törülköző	felölt és gy. létsz. szerint 3-3	100%	3 évenkénti cseréjének pótlása szükséges
abrosz	asztalonként 3	100%	évenkénti cseréjének pótlása szükséges
takaró	gyerm. létszám szerint 1	100%	10 évenkénti cseréje indokolt
ágyneműhuzat, lepedő	gyerm. létszám szerint 3-3	100%	

IV. A FELNÖTTEK MUNKAVÉGZÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	A megvalósulás szintjének %-os aránya	Megjegyzés
szennyesruha-tároló	óvodánként	100%	
mosott ruha-tároló	óvodánként	100%	
mosógép	óvodánként	100%	
centrifuga	óvodánként	0%	a mosógépbe beépített
vasaló	épületenként 1	100%	
vasalóállvány	épületenként 1	100%	
szárítóállvány	épületenként 1	100%	
takarítóeszközök	épületenként 1	100%	pótlásuk folyamatos kiadással jár
kerti szerszámok, munkaeszközök	Óvodánként 1	100%	
hűtőgép	épületenként 1	100%	
porszívó	épületenként 1	100%	

V. A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ JÁTÉKOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

1. Játékok, játszóeszközök (mennyiség eszköz fajtánként)

A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és biztonságukra figyelve helyezük el.

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	A megvalósulás szintjének %-os aránya		Megjegyzés
kfle. játékformák (mozgásos, szerep, építő-konstruáló, szabály,barkács, báb)eszközei	gyerm.csop.ként a gyermek. 30%-nak megfelelő mennyiségben	90%		az elhasználódás miatt folyamatos pótlásra szorul, vm. A gy.létszám növekedés is indokolja
mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	csoportonként gyermek.létszám figyelembevételével	csoport szobai eszközök	udvari eszközök	a csoport szobákban kevés a hely ezen eszközök állandó biztosítására
		60%	80%	
ének, zene, énekes játékok eszközei	csop.ként, gyermek.létsz. figy.be vételével (az ONOP szerint)	90%		az elhasználódás szerinti pótlást, folyamatosan szükséges biztosítani
az anyanyelv és kommunikációs képesség fejlesztésének eszközei	csop.ként a gyermek. 30%-nak megfelelő mennyiségben	100%		az elhasználódásból eredő pótlást, folyamatosan szükséges biztosítani
értelmi képességek és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	csop.ként a gyermek. 30%-nak megfelelő mennyiségben (az ONOP szerint)	90%		az elhasználódásból eredő pótlást, folyamatosan szükséges biztosítani
ábrázoló tev. fejl. anyagok, eszközök (rajzeszközök, festéshez szücs. eszközök,képalakítás, kézimunka stb)	csoportonként gyermek.létszám figyelembevételével	90%		minden tanévkezdéshez, szükséges beszerezni és folyamatosan pótolni
a természeti-emberi-tárgyi környezet megism. elősegítő eszközök, anyagok	gyermek. csoportonként gyermek.létszám figyelembevételével (az ONOA szerint)	90%		az elhasználódás-ból következő pótlást, folyamatosan szükséges biztosítani
munka jellegű tevékenységek eszközei	csoportonként gyermek.létszám figyelembevételével (az ONOA szerint)	100%		

2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	A megvalósulás szintjének %-os aránya	Megjegyzés
videó (lejátszó)	óvodánként 1	0%	nem megoldott tárolása pedagógiailag indokolatlan
televízió	óvodánként 1	0%	nem megoldott a tárolása
magnetofon	3 csoportonként 1	100%	minden csoportban szükséges és biztosított
diavetítő	épületenként 1	100%	minden csoportban szükséges és biztosított
vetítívászon	épületenként 1	100%	
hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként 1	100%	
hangszer (gyerekeknek)	csoportonként a gyerekek 30%-nyi mennyiségben (az ONOA szerint)	90%	az elhasználódásból eredő pótlást, folyamatosan szükséges biztosítani

VI. EGÉSZSÉG – ÉS MUNKAVÉDELMI ESZKÖZÖK

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	A megvalósulás szintjének %-os aránya	Megjegyzés
ételminta-vétel készlet	óvodánként 1	100%	az előírt mennyiségnek sokkal többszörösére van szükség
mentőláda	óvodánként 1	100%	
munkaruha	Az 5/207.(II.20) önkormányzati rendelet szerint az intézményi SZ.M.SZ alapján	100%	
védőruha	Az 5/207.(II.20) önkormányzati rendelet szerint az intézményi SZ.M.SZ alapján	60%	A költségvetésben egy magasabb összegben lenne szerencsés biztosítani a védőruha költségeit.
tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi Szabályok szerint	100%	

VII. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TESTI FOGYATÉKOS GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSÉT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK

Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések:

body-roll henger, speciális gördeszka, gyerekgyűrű, zsámoly, tornazsámoly, Ayres eszközök,

Különféle játékformák eszközei:

karika kf., ugrálókötél, ugrálólabda, babzsák, labda kicsi, labda kf., gyakorló-, szabály-, szerep-, konstruáló játék kf.

Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök:

minitrambulín, akadály tornakészlet, hintaló

Ének-zene, énekes játékok eszközei:

hangszer kf.,

Az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei:

diafilm, népmese videokazetta, nép- és műmese audiokazetta, diavetítő, mesekönyv, képeskönyv, kesztyűbáb, ujjbáb, bábparaván, szerepjátszó álarc, beszédképesség fejlesztő játék kf.

Értelmi képességet és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök:

konstrukciós játék kf., lego kf., készségfejlesztő játék kf., faépítő kf., fa vasútkészlet kf.

Ábrázolás tevékenységet fejlesztő anyagok, eszközök:

festék kf., filctoll kf., gyurma kf., olló (balkezes+jobbkezes), viaszkréta, zsírkréta, kézműves anyagok, eszközök: szövőkeret kf., körmöscke kf., barkácskészlet, homokozó játék kf.

A természeti- emberi- tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok:

képességfejlesztő játék: Ravensburger, Discovery, stb., érzékelésfejlesztő kf., geometriai forma kf., minimat készlet szín-forma egyeztető, szemléltető eszköz kf., képcsomagok: Emberek világa, Állatok világa, Növények világa, mérleg, kf. hossz, súly, űrmértékek, szemléltető diafilm kf., szemléltető könyv kf., applikációs mágnes tábla, applikációs készlet, állótükör testséma fejlesztéshez, földgömb, állóképes diavetítő, diasorozat kf. témakörben, ismeretterjesztő könyv kf., Világunk hangjai audiokazetta, kazetta, ismeretterjesztő videofilm kf., babaház kf. helyiségek berendezéseivel, babakészlettel

Munka jellegű tevékenységek eszközei:

gyermekméretű seprű, gyermekméretű lapát, babaszobai ruhaszárító, kf edények, eszközök háztartási munkafolyamatokhoz, babaszoba bútor, babakonyha bútor

Hangszer pedagógusoknak:

furulya, metalofon, xilofon, vegyes ütőkészlet

Hangszer gyermekeknek:

dob, cintányér, triangulum, ritmushangszer kf., csengősor, esőcsináló

Logopédiai fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszköz:

fejlesztőjáték kf., puzzle kf., írás-előkészítő társasjáték, áttetsző rajztábla logopédiai fejlesztéshez, Kwinto finommotorikus készlet, szög tábla, szögelő készlet

17. FELHASZNÁLT IRODALOM

Bábosik István: A modern nevelés elmélete

Telosz Kiadó, Budapest, 1997.

Bábosik István – Mezei Gyula: Neveléstan

Telosz Kiadó, Budapest, 1994.

Mezei Gyula – Szabenyi Péter: A közoktatás rendszere

Okker Kiadó, 1997.

Falus Iván: Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe

Keraban Könyvkiadó, Budapest, 1996.

Keményné Dr. Pálffy Katalin: Bevezetés a pszichológiába

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1989.

Dr. Benedek István: Pedagógiai vezetés, a vezetés pedagógiája

Okker Oktatási Iroda, Budapest, 1995.

Orosz Sándor: Pedagógiai mérések

Korona Kiadó, Budapest, 1993.

Szilágyi Klára – Völgyesy Pál: Pszichológia

Okker Oktatási Iroda, Budapest, 1997.

Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Kudarccal az iskolában

Alex – typo Kiadó, Budapest, 1992.

Szarkáné Horváth Valéria: Az óvodai ének-zene foglalkozások módszertana

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.

A fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a fogyatékos tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve

Művelődési és Közoktatási Minisztérium, Budapest, 1997.

Az óvodai nevelés országos alapprogramja

Művelődési Közlöny 28. szám

Melléklet a 137/1996. / VIII. 28. / Kormányrendelethez

Dr. Bondár Zsuzsanna: Útmutató

A tevékenységközpontú óvodai nevelési program mindennapi testnevelés foglalkozásainak szervezéséhez.

Fabula – Humán Szolgáltató Bt., Miskolc, 1998.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Rákosmenti Hófehérke Óvoda Pedagógiai Programját az Intézmény Nevelőtestülete megtárgyalta, véleményezte és jóváhagyta.

Budapest, 2021. augusztus 21.

.....
Nevelőtestület nevében

A Rákosmenti Hófehérke Óvoda Pedagógiai Programját az Intézmény Vezetője 140/2018. iktatószámú dokumentumként jóváhagyta.

Budapest, 2021. augusztus 21.

.....
Intézményvezető

A Rákosmenti Hófehérke Óvoda Pedagógiai Programját az Intézmény Szülői Szervezete megismerte, véleményezte és javasolja annak elfogadását.

Budapest, 2021. augusztus 21.

.....
Szülői Szervezet nevében